

«ҚазАгроҚаржы» акционерлік қоғамы

Қаржылық есептілік

*2022 жылғы,
тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебімен*

МАЗМҰНЫ**Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі****ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК**

Қаржылық жағдай туралы есеп	1
Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есеп	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы есеп	3
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп	4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы	5
2. Қаржылық есептілікті дайындау негізі	6
3. Есеп саясатының негізгі ережелері	6
4. Елеулі есептік пайымдаулар мен бағалаулар	19
5. Ақша қаражаттары мен олардың баламалары	20
6. Кредиттік ұйымдардағы қаражат	21
7. Клиенттерге берілген кредиттер	21
8. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	28
9. Босалқы қорлар	32
10. Қосылған құнға салық және өтелуге жататын басқа да салықтар	33
11. Берілген аванстар	33
12. Акционер алдындағы берешек	33
13. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	34
14. Кредиттік ұйымдардың қаражаттары	35
15. Шығарылған борышқорлық қағаздар	36
16. Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	37
17. Мемлекеттік субсидиялар	37
18. Салық салу	37
19. Алынған аванстар	39
20. Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	39
21. Басқа да міндеттемелер	39
22. Капитал	39
23. Шарттық және шартты міндеттемелер	40
24. Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	41
25. Басқа да кірістер	41
26. Персоналға арналған шығыстар және басқа да операциялық шығыстар	42
27. Тәуекелдерді басқару	42
28. Әділ құнды бағалау	54
29. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің талдауы	56
30. Байланысты тараптармен операциялар	59
31. Қаржы қызметіне жататын міндеттемелердегі өзгерістер	60
32. Капиталдың жеткіліктілігі	61
33. Сегменттік есептілік	62
34. Есепті күннен кейінгі оқиғалар	62

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
+7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«ҚазАгроҚаржы» АҚ акционері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы есептен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының маңызды тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «ҚазАгроҚаржы» АҚ-ның (әрі қарай, «Компания») қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қаржылық есептілік Қаржылық есептілігінің халықаралық стандарттары жөніндегі Комитеті шығарған ҚЕХС стандарттарына (ҚЕХС стандарттары) сәйкес барлық елеулі қатынастарда Компанияның 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша қаржылық нәтижелерін және ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары Кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне («БАХӘСК кодексі») және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді аталған талаптар мен БАХӘСК кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – біздің кәсіби пайымдауымызша, ағымдағы кезеңдегі қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер жалпы қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Клиенттердің кредиттері және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдар (ОК)

Қаржылық есептіліктің 7, 8 және 27-ші ескертпелерін қараңыз.

Аудиттің негізгі мәселесі	Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер
<p>Клиенттерге арналған кредиттер және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек активтердің 84%-ын құрайды және тұрақты түрде есептелетін және қолданылатын жорамалдарға сезімтал күтілетін кредиттік залалдар резервін (ККЗ) шегере отырып ұсынылады.</p> <p>Компания ККЗ-ны бағалау моделін қолданады, ол басшылықтан келесі негізгі аспектілерге қатысты кәсіби пайымдаулар мен жорамалдарды қолдануды талап етеді:</p> <ul style="list-style-type: none">- клиенттердің кредиттеріне және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекке қатысты кредиттік тәуекел мен дефолт оқиғаларының елеулі өсуін уақтылы анықтау (9 ҚЕХС сәйкес 1, 2 және 3-кезеңдер арасында бөлу);- дефолт ықтималдығын (PD) және дефолт болған жағдайда шығын мөлшерін (LGD) бағалау;- әр түрлі сценарийлер мен болжамды ақпаратты есепке алу үшін түзетуді бағалау ;- клиенттерге кредит беру және несиелік құнсызданған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек үшін күтілетін ақша ағындарының болжамы.	<p>Біз ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкестігі тұрғысынан, оның ішінде талдауға қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы біздің мамандарды тарту арқылы ККЗ-ны бағалауға қатысты Компанияның әдіснамасы мен саясатының негізгі аспектілеріне талдау жүргіздік.</p> <p>ККЗ резервін бағалауға қатысты басшылықтың кәсіби пікірі мен жорамалдарының барабарлығын талдау үшін біздің аудиторлық процедураларымыз мыналарды қамтыды :</p> <ul style="list-style-type: none">- Клиенттерге берілген кредиттерді және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті іріктеу бойынша біз PD, LGD және EAD есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректердің дұрыстығын, растайтын құжаттармен салыстыру арқылы кешіктіру мен өтеудің уақтылы көрсетілуін тексердік.- Клиенттерге берілетін кредиттерді және ККЗ бойынша резервтер жеке негізде бағаланатын 3-кезеңге жатқызылған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті іріктеу бойынша Компания қамтамасыз етуді іске асырудан түсетін болжамды түсімдерді және оларды іске асырудың күтілетін мерзімдерін қоса алғанда, болашақ ақша ағындарын болжау үшін пайдаланатын жорамалдарды тарихи тәжірибені және жалпыға қолжетімді нарықтық тәжірибені түсінуімізге сүйене отырып, сыни тұрғыдан бағаладық.

<p>Клиенттерге берілетін кредиттер көлемінің және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің маңыздылығына және осыған байланысты олар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалаудың белгісіздігіне байланысты бұл сала аудиттің негізгі мәселесі ретінде қарастырылады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Клиенттерге берілетін кредиттерге және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекке, ұжымдық негізде бағаланатын ККЗ бойынша резервтерге қатысты біз ұйымды бағаладық және кредиттерді кредиттік тәуекел сатысында уақтылы жатқызу бойынша ішкі бақылаулардың операциялық тиімділігін тексердік. - Сондай-ақ, біз қарыз алушылар мен дебиторлардың тиісті санаттарының ағымдағы және болашақ экономикалық жағдайын және қызмет жағдайларын ескеретін өз бағалауымызбен салыстыру арқылы әртүрлі сценарийлер мен болжамды ақпаратты есепке алу үшін түзетудің жалпы сәйкестігін талдадық. <p>Біз сондай-ақ қаржылық есептіліктегі ашулар Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырауын дұрыс көрсететінін/көрсетпейтінін бағаладық.</p>
---	--

Мемлекеттік субсидиялар

Қаржылық есептіліктің 17-ескертпесін қараңыз.

Аудиттің негізгі мәселесі	Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер
<p>Компания 2022 жылы «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-дан 30,000,000 мың теңге мөлшерінде қарыз алды, ол бойынша сыйақы жылдық 0.35% мөлшерлеме бойынша есептеледі.</p> <p>Бастапқыда бұл қарыз болашақ ақша ағындарын дисконттау үшін тиісті нарықтық сыйақы мөлшерлемелерін қолдану арқылы бағаланатын өділ құн бойынша танылды, оны анықтау айтарлықтай пайымдауды қажет етеді.</p> <p>Өділ құн мен 27,097,318 мың теңге мөлшерінде алынған номиналды құн арасындағы айырмашылық мемлекеттік субсидия ретінде көрсетілді.</p>	<p>Біздің аудиторлық процедураларымыз өділ құн мен алынған қарыздардың номиналды құны арасындағы айырмашылық мемлекеттік субсидия болып табылатындығын бағалау кезінде басшылықтың пікірін талдауды қамтыды.</p> <p>Біз мемлекеттік субсидияларды амортизациялаудың қолданылған әдістерінің негізділігін, сондай-ақ мемлекеттік субсидияларды кейіннен амортизациялаудың дәлдігін бағаладық.</p> <p>Біз нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша алынған қарыздардың өділ құнын есептеу үшін нарықтық мөлшерлемелерді айқындау кезінде басшылық пайдаланған жорамалдарды қолжетімді нарықтық ақпаратпен, оның ішінде біздің бағалау саласындағы мамандарды тарта отырып салыстырдық.</p> <p>Біз сондай-ақ қаржылық есептілікте мемлекеттік субсидиялар туралы ақпараттың тиісті түрде ашылғанына баға бердік.</p>

<p>Басшылық алынған қарыздардың өділ құны мен номиналды құны арасындағы айырмашылық мемлекеттік субсидияны не акционердің салымын білдіретінін бағалау кезінде, сондай-ақ алынған табысты мемлекеттік субсидияның тиісті шарттарымен салыстыру үшін мемлекеттік субсидияны амортизациялау әдістерін айқындау кезінде пайымдауды қолданады.</p> <p>Осы операциялардың маңыздылығына байланысты, сондай-ақ жоғарыда сипатталған пайымдауларды қолдану қажеттілігін ескере отырып, бұл сала аудиттің негізгі мәселесі ретінде қарастырылады.</p>	
---	--

Өзге ақпарат

Басшылық өзге де ақпарат үшін жауап береді. Өзге ақпарат жылдық есепте қамтылған ақпаратты қамтиды, бірақ қаржылық есептілікті және ол туралы біздің аудиторлық есепті қамтымайды. Жылдық есеп бізге осы аудиторлық есеп күнінен кейін беріледі.

Біздің қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа қолданылмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті қамтамасыз ете отырып, тұжырым жасамаймыз.

Қаржылық есептілікке аудит жүргізуге байланысты біздің міндетіміз өзге ақпаратпен қол жетімді болған кезде танысу және бұл ретте өзге ақпарат пен қаржылық есептілік немесе аудит барысында алынған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктер бар ма және басқа ақпаратта өзге де елеулі бұрмаланулар жоқ па деген мәселені қарау болып табылады.

Компания басшылығының және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС стандарттарына сәйкес қаржылық есептіліктің дайындалуы мен өділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниет білдірген немесе оның қызметті тарату немесе тоқтатудан басқа қандайда бір өзге де нақты балама таңдауы жоқ жағдайларды қоспағанда, қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілікті жасауға жауапты болады.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар Компанияның қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

Аудиттің халықатаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз және де осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз және де біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ашып көрсетілген ақпаратты бағалаймыз;
- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Компанияның үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Компанияның үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінің жоғалуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпараты енетін бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын, және де қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимылды жүзеге асырамыз, олардың назарына аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер, оның ішінде аудит процесінде анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы ақпаратты жеткіземіз.

«ҚазАгроҚаржы» АҚ

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
6-бет

Біз сондай-ақ корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағанымыз туралы мәлімдеме береміз және бұл тұлғаларды аудиторлардың тәуелсіздігіне негізді әсер ететін деп санауға болатын барлық қарым-қатынастар және басқа да мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда қатерлерді жоюға бағытталған қабылданған әрекеттер немесе сақтық шаралары туралы хабардар етеміз.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізген мәселелердің ішінен біз ағымдағы кезеңдегі жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін ең маңызды мәселелерді анықтаймыз, сондықтан аудиттің негізгі мәселелері болып табылады. Біз бұл сұрақтарды аудиторлық есепте сипаттаймыз, егер бұл мәселелер туралы көпшілікке жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайларды қоспағанда немесе өте сирек жағдайларда кез-келген мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы керек деген қорытындыға келсек, теріс деп болжауға болады мұндай ақпаратты хабарлаудың салдары оның хабарламасының елеуметтік маңызды пайдасынан асып түседі.

Нәтижелері бойынша тәуелсіз аудиторлардың осы аудиторлық есебі шығарылған тапсырманың басшысы:

Магомедова М. М.
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитору
2018 жылдың 24 мамырында берілген
№ МФ-0000594 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензияның №0000021

Дементьев С. А.
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2023 жылдың 17 наурызы

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2022 жылғы 31 желтоқсан**

(мың теңгемен)

	<i>Ескерт.</i>	2022 жылдың 31 желтоқсаны	2021 жылдың 31 желтоқсаны
Активтер			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	5	64.764.023	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражат құралдары	6	61.833	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	7	13.287.308	21.720.408
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек *	8	393.664.193	314.712.495
Босалқы қорлар	9	2.869.777	3.001.248
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	18	134.115	134.115
Негізгі құралдар		972.822	902.719
Материалдық емес активтер		447.612	491.984
Қосылған құн салығы және өтелуі тиіс басқа салықтар	10	8.196.088	6.405.180
Берілген алғытөлемдер	11	554.302	477.865
Басқа да активтер		307.421	389.959
Активтер жиыны		485.259.494	413.345.621
Міндеттемелер			
Акционердің алдындағы берешек	12	22.062.088	12.087.335
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	13	11.584.240	–
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	14	30.638.480	66.310.724
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	15	206.717.109	157.204.186
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	16	2.713.514	5.778.126
Мемлекеттік субсидиялар	17	27.025.951	–
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	18	7.584.525	7.359.124
Алынған алғытөлемдер	19	6.900.816	5.471.667
Кейінге қалдырылған қосымша құн салығы бойынша міндеттемелер	20	10.917.373	8.817.626
Басқа да міндеттемелер	21	2.164.986	2.846.819
Міндеттемелер жиыны		328.309.082	265.875.607
Капитал			
Жарғылық капитал	22	82.837.204	82.837.204
Қосымша төленген капитал	22	57.791.144	56.818.898
Резервтік капитал	22	1.436.184	1.436.184
Бөлінбеген пайда		14.885.880	6.377.728
Капитал жиыны		156.950.412	147.470.014
Міндеттемелер мен капитал жиыны		485.259.494	413.345.621
Бір жай акцияның баланстық құны (теңгемен)	22	1.889,28	1.774,30

* 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдайлық бойынша дебиторлық берешек лизинг алушылардан алынатын қосылған құн салығы бойынша актив болып табылатын 10.917.373 мың теңге мөлшеріндегі соманы қамтиды (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 8.817.626 мың теңге).

Компанияның Басқармасы атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Оразбаев Жанұзақ Жонисович

Басқарма Төрағасының Орынбасары

Спивак Ольга Аркадьевна

Бас бухгалтер

2023 жылғы 17 наурыз

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ЖӘНЕ БАСҚА ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы***(мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Тиімді мөлшерлемені пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер			
Клиенттерге берілген кредиттер		840.600	2.363.188
Ақша қаражаты мен оның баламалары		6.738.036	1.821.126
Кредиттік ұйымдардағы қаражат құралдары		949.961	1.445.309
		<u>8.528.597</u>	<u>5.629.623</u>
Өзге де пайыздық кірістер			
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек		49.602.034	41.366.107
		<u>49.602.034</u>	<u>41.366.107</u>
Пайыздық кірістер жиыны		<u>58.130.631</u>	<u>46.995.730</u>
Пайыздық шығыстар			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар		(20.907.428)	(12.808.420)
Кредиттік ұйымдардың қаражаты		(5.529.242)	(7.471.038)
Акционердің алдындағы берешек		(1.745.951)	(2.670.052)
«Бөйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек		(652.041)	—
Пайыздық шығыстар жиыны		<u>(28.834.662)</u>	<u>(22.949.510)</u>
Таза пайыздық кіріс		<u>29.295.969</u>	<u>24.046.220</u>
Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	24	(3.323.367)	(2.946.841)
Кредиттік шығындар бойынша шығыстардан кейінгі таза пайыздық кіріс		<u>25.972.602</u>	<u>21.099.379</u>
Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза (шығыстар)/кірістер		(553.372)	208.972
Басқа кірістер	25	838.104	683.784
Персонал шығыстары	26	(3.498.647)	(3.337.628)
Басқа да операциялық шығыстар	26	(1.482.335)	(1.242.411)
Сақтық қордың құнсыздануынан және оны құрудан туындайтын басқа да шығыстар	24	(174.246)	(320.708)
Клиенттерге берілген кредиттерді түрлендіруден және танудың тоқтатылуына әкеп соқпайтын қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектен таза шығын		(70.013)	(211.963)
Пайыссыз кірістер		<u>(4.940.509)</u>	<u>(4.219.954)</u>
Корпоративтік табыс салығы бойынша (шығысқа)/үнемдеуге дейінгі пайда		<u>21.032.093</u>	<u>16.879.425</u>
(Корпоративтік табыс салығы бойынша (шығыс) үнемдеу	18	(412.719)	422.320
Жыл ішіндегі пайда		<u>20.619.374</u>	<u>17.301.745</u>
Басқа жиынтық кіріс		—	—
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс		<u>20.619.374</u>	<u>17.301.745</u>
Жай акцияға базалық және бытыраңқы пайда (теңгемен)	22	248.91	208,86

Компанияның Басқармасы атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Оразбаев Жанузак Женисович

Спивак Ольга Аркадьевна

2023 жылғы 17 наурыз

Басқарма Төрағасының Орынбасары

Бас бухгалтер

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы**

(мың теңгемен)

	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Сақтық капитал	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға	82.837.204	31.607.374	1.436.184	(4.352.634)	111.528.128
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс	-	-	-	17.301.745	17.301.745
6.302.881 мың теңге мөлшеріндегі салықты шегергенде, нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлеме бойынша Акционерден алынған қарыздарды бастапқы танудан түскен табыс	-	25.211.524	-	-	25.211.524
Жарияланған дивидендтер (22-ескерте)	-	-	-	(6.718.739)	(6.718.739)
Акционердің еншілес ұйымына берілген кепілдікке қатысты резервті қалпына келтіру	-	-	-	147.356	147.356
2021 жылғы 31 желтоқсанға	82.837.204	56.818.898	1.436.184	6.377.728	147.470.014

Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс 189.110 мың теңге мөлшеріндегі салықты шегергенде, нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша шығарылған облигациялар бойынша бастапқы тану кезіндегі дисконт (15-ескерте)

53.951 мың теңге мөлшеріндегі салықты шегергенде, нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлеме бойынша Акционерден алынған қарыздарды бастапқы танудан түскен кіріс

Жарияланған дивидендтер (22-ескерте)

2022 жылғы 31 желтоқсанға

Компанияның Басқармасы атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Оразбаев Жанузақ

Басқарма Төрағасының Орынбасары

Сливак Ольга Аркадьевна

Бас бухгалтер

2023 жылғы 17 наурыз

АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП**2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы***(мың теңгемен)*

	<i>Ескерт.</i>	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Алынған пайыздар		56.211.181	43.546.441
Төленген пайыздар		(23.936.576)	(18.824.307)
Шетел валютасындағы операциялар бойынша (шығыстарды)/кірістерді шегергендегі іске асырылған кірістер/(шығыстар)		123.697	(24.281)
Төленген персонал шығыстары		(3.354.447)	(3.177.691)
Төленген басқа операциялық шығыстар		(1.167.203)	(833.387)
Алынған басқа да кірістер		329.873	353.334
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі операциялық қызметтен ақша ағындары		28.206.525	21.040.109
<i>Операциялық активтердің таза өзгеруі</i>			
Кредиттік ұйымдардағы қаражат		35.213.548	4.617.633
Клиенттерге берілген кредиттер		4.117.738	6.394.306
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек		(76.416.128)	(56.452.915)
Қосылған құн салығы және өтеуге жататын өзге де салықтар		(2.957.175)	(322.200)
Берілген алғытөлемдер		(342.997)	(266.724)
Басқа да активтер		62.705	(103.868)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза өзгеруі</i>			
Алынған алғытөлемдер		1.429.149	49.238
Басқа да міндеттемелер		(514.858)	978.362
Корпоративтік табыс салығына дейін операциялық қызметте ақша қаражатын таза жұмсау		(11.201.493)	(24.066.059)
Төленген корпоративтік табыс салығы		(430.379)	(358.546)
Операциялық қызметте ақша қаражатын таза жұмсау		(11.631.872)	(24.424.605)
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(295.806)	(209.735)
Негізгі құралдарды сатудан түскен түсімдер		12.761	4.915
Инвестициялық қызметтегі ақшалай қаражаттың таза жұмсалыуы		(283.045)	(204.820)
Қаржы қызметінен болған ақша ағындары			
Акционерден қарыздар түсімі	31	5.500.000	5.835.875
Акционерден алынған қарыздарды өтеу	31	(3.941.071)	(15.782.396)
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-нан алынған қарыздарды өтеу	31	(176.191)	-
Кредиттік ұйымдардан қарыздар алу	31	30.000.000	18.917.333
Кредиттік ұйымдардан алынған қарыздарды өтеу	31	(20.068.509)	(16.883.249)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша түсімдер	31	65.230.366	65.000.000
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша өтеулер	31	(17.990.000)	(8.000.000)
Акционерге төленген дивидендтер	31	(12.111.222)	(6.718.739)
Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының таза түсімі		46.443.373	42.368.824
Айырбастау бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен олардың баламаларына әсері		226.506	36.593
Күтілетін кредиттік шығындар өзгерістерінің ақша қаражаты мен олардың баламаларына әсері	24	(2.121)	(386)
Ақшалай қаражаттар мен олардың баламаларының таза өсуі		34.752.841	17.775.606
Ақша қаражаты мен оның баламалары, жыл басына	5	30.011.182	12.235.576
Ақша қаражаты мен олардың баламалары, жыл соңына	5	64.764.023	30.011.182

Компанияның Басқармасының қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Оразбаев Жанузак Женисович

Сливак Ольга Аркадьевна

2023 жылғы 17 наурыз

Басқарма Төрағасының Орынбасары

Бас бухгалтер

5-62 бет арасындағы қоса беріліп отырған ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады. 4

(мың теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы

«ҚазАгроҚаржы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі мәтін бойынша – «Компания») Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес, Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Ауыл шаруашылығының кейбір мәселелері туралы» 1999 жылғы 24 қарашадағы № 1777 Қаулысымен құрылған болатын. Компания қызметін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚРҰБ») Қазақстан Республикасының банк заңнамасында көзделген операцияларды жүргізуге берген 2006 жылғы 31 наурыздағы № 16 лицензиясы негізінде жүзеге асырады. Сонымен бірге, ҚРҰБ 2006 жылғы 23 қыркүйектегі № 195 қаулысына сәйкес, Компания қаржы агенттігі мәртебесіне ие.

Компанияның негізгі қызмет түрлері:

- агроөнеркәсіптік кешендегі лизингтік қызмет;
- агроөнеркәсіптік кешенді кредиттеу;
- агроөнеркәсіптік кешенді дамытуға бағытталған республикалық бюджеттік және басқа да бағдарламаларды іске асыруға қатысу.

Компанияның тіркелген офісі мына мекен-жайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, Астана қ., Кенесары көшесі, 51 үй.

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасының аумағында Компанияның 16 тіркелген филиалы бар (2021 жылғы 31 желтоқсанда: Қазақстан Республикасының аумағында 15 тіркелген филиалы).

2021 жылғы 18 наурызға дейін «ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ Компанияның 100% акциясын иеленді. Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 14 қыркүйектегі № 413 Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Қазақстан Жаңа нақты ахуалда: іс-қимыл уақыты» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі Жалпыұлттық іс-шаралар жоспарының 52-тармағына сәйкес «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша - «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ) және «ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ біріктіру жолымен бірыңғай даму институты құрылды. 2021 жылғы 18 наурызда Компанияның 100% акциясы «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-на берілді.

2022 жылғы 15 шілдеде «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ Директорлар кеңесінің отырысында «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-на тиесілі «ҚазАгроҚаржы» АҚ-ның 100% жай акцияларын 147.470.014 мың теңге мөлшерінде құны бойынша «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның орналастырылатын жай акцияларына ақы төлеу ретінде беру туралы шешім қабылданды. 2022 жылғы 25 шілдеде Компанияның 100% акциясы «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-на берілді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияның жалғыз акционері «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – «Акционер») болып табылады. Акционер «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ еншілес ұйымы болып табылады. Компанияның түпкілікті меншік иесі Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияның жалғыз акционері «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ болып табылады.

Қазақстанда шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

Компанияның қызметі негізінен Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, компанияның бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктері тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары әсер етеді. Құқықтық, салық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылық тәуекелімен ұштасады, олар да жиі өзгерістерге ұшырайды, бұл басқа да заңдық және фискалдық кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады. Қазақстандық теңгенің құнсыздануы, әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы және коронавирустық инфекция пандемиясы да шаруашылық қызметті жүзеге асыру жағдайларының белгісіздігі деңгейін арттырады.

Соңғы уақытта байқалып отырған Ресей мен Украина төңірегіндегі тұрақсыз геосаяси жағдай Қазақстандағы экономикалық белгісіздік деңгейін қосымша арттырды.

2022 жылдың ақпанында Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы әскери қақтығысқа байланысты бірқатар елдер Ресей Федерациясына қарсы санкциялар енгізді. Қақтығыстың әсері екі елдің экономикалық белсенділігіне ғана емес, сондай-ақ жаһандық экономикаға да әсер етеді. Санкциялардың енгізілуі нәтижесінде әлемнің көптеген елдерінде шикізат пен азық-түлік тауарларының бағасы өсті, ресурстарды жеткізу арасындағы белгіленген байланыстар бұзылды, бағаларға инфляциялық әсер байқалады, сарапшылар да әлемдік өнеркәсіп үшін экономикалық салдарларды болжайды.

(мың теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы, жалғасы

Ұсынылып отырған қаржылық есептілік Қазақстандағы бизнесті жүргізу жағдайының Компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына қандай әсер ететініне басшылықтың көзқарасын көрсетеді. Болашақ шаруашылықты жүргізу жағдайларының нақты әсері оларды басшылықтың бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі

Жалпы бөлім

Осы қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес шығарған Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚЕХС») сәйкес дайындалды.

Осы қаржылық есептілік нақты шығындар бойынша бағалауды есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды.

Қаржылық есептілік бір жай акцияның баланстық құнын есептеудегі деректерді қоспағанда, немесе, егер өзгеше көрсетілмесе, қазақстандық мың теңгемен (бұдан әрі мәтін бойынша – «мың теңге») ұсынылған.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Төменде сипатталған есеп саясатының ережелері осы қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде рет-ретімен қолданылды.

Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміле шеңберінде активті сатқаны үшін алынатын немесе міндеттемені бергені үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құнның бағалануы активті сату бойынша немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда, осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта жасалып отырғанын болжайды.

Компанияның негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қолжетімділігі болуы керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарыққа қатысушылар активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдаланатын жорамалдар пайдаланыла отырып бағаланады, бұл ретте, нарыққа қатысушылар өздерінің ең жақсы мүдделерінде әрекет етеді деп жорамалдануда. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланудан немесе оны осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сатудан экономикалық пайданы түрлендіру мүмкіндігін ескереді.

Компания қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді болатын бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл ретте орынды бақыланатын бастапқы деректерді барынша көп пайдаланады және бақыланбайтын бастапқы деректерді барынша аз пайдаланады.

Әділ құны қаржылық есептілікте бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер әділ құнды тұтастай бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленімдері (қандай да бір түзетулерсіз).
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды, иерархияның неғұрлым төменгі деңгейіне жатқызылған бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде бақыланатын деректер болып табылатын бағалау модельдері.
- 3-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды, иерархияның неғұрлым төмен деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта бақыланбайтын деректер болып табылатын бағалау модельдері.

Қаржылық есептілікте мерзімді негізде танылатын активтер мен міндеттемелер жағдайында, Компания әрбір есепті кезеңнің соңына жіктелімді қайтадан талдай отырып (жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде), иерархия көздерінің деңгейлері арасындағы ауысу фактісін айқындайды.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Қаржы активтері мен міндеттемелері

Бастапқы тану

Қаржы активтері мен міндеттемелерінің стандартты талаптарда сатып алынуы немесе сатылуы мәміле жасалатын күніне, яғни Компания өзіне актив немесе міндеттеме сатып алу бойынша міндеттемені алатын күні көрсетіледі. Стандартты талаптарда сатып алуға немесе сатуға, талаптары бойынша активтер мен міндеттемелердің нарықта қабылданған қағидаларда немесе келісімдерде белгіленген мерзім шегінде жеткізілуі талап етілетін шарттың шеңберінде қаржы активтері мен міндеттемелерін сатып алу немесе сату жатады.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының жіктелуі шарттық талаптарға және құралдарды басқару үшін пайдаланылатын бизнес-модельге байланысты болады. Қаржы құралдары бастапқыда мәміле бойынша шығындарды коса алғанда, әділ құн бойынша бағаланады.

Бастапқы бағалау

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау санаттары

Компания өзінің барлық қаржы активтерін активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес-модельдің және:

- амортизацияланған құн;
- басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құн (бұдан әрі мәтін бойынша – «БЖКӘҚ»);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн (бұдан әрі мәтін бойынша – «ПЗӘҚ»).

Компания туынды құралдар мен саудаға арналған құралдарды ПЗӘҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Компания қаржы құралдарын өз қалауы бойынша ПЗӘҚ бойынша бағаланатын құралдар ретінде жіктей алады, егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану қағидағтарын қолданудың сәйкессіздігін жоюға немесе оны айтарлықтай азайтуға мүмкіндік беретін болса.

Қарыз мен қаржы кепілдіктерін беру бойынша міндеттемелерден басқа қаржы міндеттемелері, егер олар саудаға арналған және туынды құралдар болып табылса, амортизацияланған құн бойынша немесе ПЗӘҚ бойынша бағаланады, не ұйымның қалауына әділ құн бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, клиенттерге берілген кредиттер амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар

Компания кредиттік ұйымдардағы қаражатты, клиенттерге берілетін кредиттер және басқа да қаржы инвестицияларын амортизацияланған құн бойынша бағалайды, тек егер мына шарттардың екеуі де орындалған жағдайда ғана:

- қаржы активі, мақсаты шартпен көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржы активтерін ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель шеңберінде ұсталады;
- қаржы активінің шарттық талаптары тек қана борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыз (SPPI) есебіне төлемдер болып табылатын ақша ағындарының белгіленген күні алынуын қамтамасыз етеді.

Бұл шарттар төменде толығырақ қарастырылған.

Бизнес-модельді бағалау

Компания бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсатына жету үшін топтарға біріктірілген қаржы активтерін басқарудың қалай жүзеге асырылатындығын жақсы көрсететін деңгейде анықтайды.

Компанияның бизнес-моделі жекелеген құралдар деңгейінде емес, портфельдерді біріктірудің жоғары деңгейінде бағаланады және мынадай бақыланатын факторларға негізделген:

- осы портфель үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сондай-ақ аталған саясаттардың практикада қолданылуы. Ол шартта көзделген пайыздық кірісті алуға, пайыздық мөлшерлемелердің белгілі бір құрылымын сақтауға, қаржы активтерін өтеу мерзімдерінің аталмыш активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржы міндеттемелерін өтеу мерзімдеріне немесе ақша қаражатының күтілетін ағындарына сәйкестігін қамтамасыз етуге немесе активтерді сату арқылы ақша ағындарын іске асыруға басшылықтың стратегиясын қамтиды;

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Бизнес-модельді бағалау, жалғасы

- бизнес-модельдің нәтижелілігі және осы бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігі қалай бағаланатындығына және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқарушы персоналына қалай хабарланатындығына
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және осы бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер, атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлер қалай сыйақы берілетіндігіне (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- күтілетін сату жиілігі, көлемі мен мерзімі де Компанияның бизнес-моделін бағалау кезінде маңызды аспектілер болып табылады.

Бизнес-модельді бағалау «ең нашар» немесе «күйзелісті» сценарийлерді есепке алмағанда, пайда болуы дәлелді түрде күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер ақша ағындары бастапқы танудан кейін Компанияның болжалынан өзгеше тәсілмен іске асырылған болса, Компания аталмыш бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қалған қаржы активтерінің жіктелімін өзгертпейді, алайда, кейіннен мұндай ақпаратты жақында құрылған немесе жақында сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

«Борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне есептелген пайыздардың есебінен ғана төлемдер» тестісі (SPPI тестісі)

Жіктеу процесінің екінші кезеңі шеңберінде Компания шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне есептелген пайыздар болып табылатынын айқындау үшін қаржы активінің шарттық талаптарын бағалайды (SPPI тестісі).

Осы тестің мақсаттары үшін «борыштың негізгі сомасы» бастапқы тану кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді және ол осы қаржы активінің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер борыштың негізгі сомасын өтеу есебіне төлеу немесе сыйлықақы/дисконт амортизациясы орын алса).

Кредит шарты шеңберіндегі пайыздардың ең маңызды элементтері, әдетте, ақшаның уақытша құнын өтеу және несие тәуекелін өтеу болып табылады. SPPI тестінің өткізуі үшін Компания пайымдаманы қолданады және жергілікті факторларды, мысалы, қаржы активі қай валютада көрсетілгенін және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезеңді талдайды.

Сонымен бірге, шартта көзделген, базалық кредиттік келісімге байланысты емес ақша ағындарының тәуекелдерге ұшырағыштығына немесе құбылмалылығына барынша аз әсер ететін шарттық талаптар шартта көзделген, тек борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне есептелген пайыздардың есебіне ғана төлемдер болып табылатын ақша ағындарының туындауына себепші болмайды. Мұндай жағдайларда қаржылық активті ПЗӘҚ бойынша бағалау қажет.

Мерзімінен бұрын өтеу туралы шарт, егер мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленген сома негізгі соманың өтелмеген бөлігін және өтелмеген бөлікке есептелген пайыздарды білдірсе және шарттың қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақыны қамти алатын жағдайда ғана SPPI критерийіне сәйкес келеді. Бұдан басқа, мерзімінен бұрын өтеу туралы талап, егер қаржы активі шартта көрсетілген номиналды сомаға қатысты сыйлықақымен немесе дисконтпен бірге сатып алынатын немесе құрылатын жағдайда, осы критерийге сәйкес келетін ретінде қаралады, мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленуге жататын сома шын мәнінде шартта көрсетілген номиналды соманы плюс шартта көзделген есептелген (бірақ төленбеген) пайыздарды білдіреді (сондай-ақ шарттың қолданылуын мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақыны да қамтуы мүмкін); және қаржы активін бастапқы тану кезінде оның мерзімінен бұрын өтеу туралы шартының әділ құны болмашы болып табылады.

БЖКӘҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар

Компания мына талаптардың екеуі де орындалған жағдайда, борышқорлық құралдарды БЖКӘҚ бойынша бағалайды:

- құрал, шартта көзделген ақша ағындарын алу арқылы да, қаржы активтерін сату арқылы да мақсатқа қол жеткізілетін бизнес-модель шеңберінде ұсталады;
- қаржы активінің шарттық талаптары SPPI тестінің критерийлерін сақтайды.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Бизнес-модельді бағалау, жалғасы

БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар, жалғасы

БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар кейіннен әділ құн бойынша бағаланады, әділ құнның өзгеруі нәтижесінде пайда болатын пайдалар немесе залалдар өзге жиынтық кірістің (бұдан әрі мәтін бойынша – «ӨЖК») құрамында танылады. Валюталық бағамдардың өзгеруінен түскен пайыздық түсім және пайдалар немесе шығындар пайданың немесе залалдың құрамында амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері жағдайындағыдай танылады. Тану тоқтатылған кезде бұрын ӨЖК құрамында танылған жинақталған пайда немесе шығын ӨЖК құрамынан пайда немесе шығын құрамына қайта жіктеледі.

БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар бойынша болжалды кредиттік залалдар (бұдан әрі мәтін бойынша – «БКЗ») әділ құн бойынша бағалануын жалғастыра беретін осы қаржы активтерінің теңгерімдік құнын қаржылық жағдай туралы есепте кемітпейді. Оның орнына активті амортизацияланған құн бойынша бағалау кезінде құрылатын болжалды залалдарға арналған бағалау сақтық қорына тең сома ӨЖК құрамында пайда немесе залал құрамындағы тиісті сомаларды танумен құнсыздандудың жинақталған сомасы ретінде танылады. ӨЖК құрамында танылған залалдардың жинақталған сомасы активті тану тоқтатылған кезде пайданың немесе залалдың құрамына қайта жіктеледі.

Кейде Компания кейбір инвестицияларды борышқорлық құралдарға бастапқы тану кезінде, егер олар 32 «Қаржы құралдары: ұсыну» ХҚЕС (IAS) сәйкес борышқорлық құралдың анықтамасына сай келсе және саудаға арналмаған болса, оларды кейіннен БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар ретінде жіктеу туралы күшін жою құқығынсыз шешім қабылдайды. Мұндай жіктелім туралы шешім әрбір құрал бойынша жекелеп қабылданады.

Мұндай борышқорлық құралдар бойынша пайдалар мен залалдар пайда мен залал құрамына ешқашан қайта жіктелмейді. Дивидендтер алу құқығы белгіленген кезде, компания мұндай түсімдерден осындай құралдың бастапқы құнының бір бөлігін өтеу ретінде пайда алатын жағдайлардан басқада, дивидендтер пайданың немесе шығынның құрамында өзге де кіріс ретінде танылады. Мұндай жағдайда пайда ӨЖК құрамында танылады. БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар құнсыздану мәніне бағалауға жатпайды. Мұндай құралдар істен шыққан кезде, қайта бағалау бойынша жинақталған сақтық қор бөлінбеген пайда құрамына ауыстырылады.

Кредит беру бойынша қаржы кепілдіктері мен міндеттемелері

Компания кредит беру бойынша қаржы кепілдіктері мен міндеттемелерін шығарады.

Қаржы кепілдіктері бастапқыда алынған сыйлықақы сомасында әділ құн бойынша қаржылық есептілікте танылады.

Бастапқы танылғаннан кейін, Компания әрбір кепілдік бойынша өзінің міндеттемесін пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есеп танылған жинақталған амортизацияны және БКЗ арналған бағалау резервін шегере отырып, бастапқы танылған сомадан мейлінше жоғары шама бойынша бағалайды.

Кредит беру бойынша міндеттемелер шарттық міндеттемелер болып табылады, оның талаптары бойынша міндеттеменің қолданылу мерзімі ішінде Компания клиентке алдын ала келісілген талаптарда кредит беруге міндетті.

Компания кейде нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша кредит беру міндеттемелерін шығарады. Мұндай міндеттемелер бастапқыда әділ құн бойынша танылады, сонан соң БКЗ арналған бағалау сақтық қоры сомасынан және бастапқы танылған сомадан мейлінше жоғары шама бойынша, орынды болған кезде, табыстың танылған жинақталған сомасы шегеріле отырып бағаланады.

Орындау кепілдіктері

Орындау кепілдіктері – егер екінші тарап шартта көзделген міндетті орындамаса, бұл өтемақы беретін шарттар. Орындау кепілдіктері кредит тәуекелін бермейді. Орындау кепілдігімен шарт бойынша тәуекел екінші тараптың шартта көзделген міндетті орындамау мүмкіндігі болып табылады. Тиісінше, орындау кепілдіктері қаржы құралдары болып табылмайды, сондықтан, ХҚЕС (IFRS) 9 қолдану саласына жатпайды.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Компания қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгерткендегі ерекше жағдайларды қоспағанда, Компания қаржы активтерін бастапқы танылғаннан кейін қайта жіктемейді. Қаржы міндеттемелері ешқашан қайта жіктелмейді. 2022 жылы және 2021 жылы Компания қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеген емес.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Ақша қаражаты және оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламалары қолма-қол ақшалай қаражатты және кредиттік ұйымдардағы өтеу мерзімі туындаған күнінен бастап 90 (тоқсан) күннен аспайтын, қандай да бір шарттық міндеттемелермен ауыртпалық салынбаған қаражатты қамтиды.

Қарыз қаражаттары

Егер Компанияның шарттық келісім нәтижесінде ақша қаражатын немесе өзге де қаржы активтерін салу немесе міндеттемені ақша қаражатының немесе басқа да қаржы активтерінің тіркелген сомасын меншікті борышкерлік құралдардың тіркелген санына айырбастау жолынан өзгеше түрде орындау міндеттемесі болса, шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері міндеттемелер ретінде жіктеледі. Мұндай құралдарға акционер алдындағы берешек және кредиттік ұйымдардағы қаражаттар кіреді. Бастапқы танылғаннан кейін қарыз қаражаттары тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданыла отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Кірістер мен шығыстар міндеттемелерді тану тоқтатылғаннан кейін, сондай-ақ амортизация процесінде пайданың және залалдың құрамында көрсетіледі.

Компания өзінің берешегін сатып алатын жағдайда, соңғысы қаржы жағдайы туралы есептен шығарылады, ал міндеттеменің теңгерімдік құны мен төленген қаражат сомасының арасындағы айырмасы пайда мен залалдың құрамында көрсетіледі.

Өзара есепке алу

Қаржы жағдайы туралы есепте тек қана таза сальдоны көрсете отырып, қаржы активтері мен міндеттемелердің өзара есепке алынуы өзара есепке алуды жүргізуге заңды түрде бекітілген құқығы болғанда және міндеттемені реттеумен бірге бір мезгілде активті іске асыру ниеті болған кезде ғана жүзеге асырылады. Өзара есепке алуды жүргізу құқығы болашақтағы оқиғаға негізделмеуге тиіс және мынадай барлық жағдайларда заңды күшке ие болуға тиіс:

- әдеттегі қызмет барысында;
- міндеттеме орындалмаған жағдайда; және
- ұйым немесе контрагенттердің бірі дәрменсіз болған немесе банкротқа ұшыраған жағдайда.

Бұл талаптар, әдетте, өзара есепке алу туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте толық сомада көрсетіледі.

Кредиттерді қайта құрылымдау

Компания, мүмкіндігінше, кепілден өндіріп алудың орнына, кредит талаптарын қайта қарауға, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартуға және кредит берудің жаңа талаптарын келісуге тырысады.

Егер шарттық талаптары бұл шын мәнінде жаңа кредитке айналады деп, ал айырмасы, құнсызданудан болған танылған залал ескеріле отырып, тануды тоқтатудан болған пайда немесе залал ретінде танылады деп қайта қаралса, Компания қаржы активін, мысалы, клиентке берілген кредитті тануды тоқтатады. Бастапқы тану кезінде, құрылған кредит сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған актив (бұдан әрі мәтін бойынша – «СҚКҚ») болып саналатын жағдайларды қоспағанда, кредиттер БКЗ бағалау мақсатында 1-кезеңге жатады. Клиенттің кредитті тануын тоқтату керек пе екендігін бағалау кезінде, Компания бұлардан басқа, мынадай факторларды қарастырады:

- кредит валютасының өзгеруі;
- контрагенттің өзгеруі;
- түрлендіру енді құралдың SPPI тестінің критерийлеріне сәйкес келмеуіне әкеле ме.

Егер түрлендіру ақша ағындарының айтарлықтай өзгеруіне әкелмесе, түрлендіру тануды тоқтатуға әкелмейді. Бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде Компания құнсызданудан болған залал танылғанға дейін пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте өзге кірістердің немесе шығыстардың құрамында ұсынылатын, түрлендіруден болған пайданы немесе залалды таниды.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Кредиттерді қайта құрылымдау, жалғасы

Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрлендіру жағдайында, Компания кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюының немесе активтерді кредиттік-құнсызданған ретінде жіктеу қажеттілігінің болуын да қайта бағалайды. Түрлендіру нәтижесінде кредиттік-құнсызданған ретінде активті жіктегеннен кейін, ол кемінде 6-айлық сынақ кезеңі бойына 3-саты құрамында қалады. Қайта құрылымдалған қарызды 3-сатыдан ауыстыру үшін өзгертілген төлемдер кестесіне сәйкес сынақ кезеңінің кемінде жартысы ішінде негізгі борыштың немесе пайыздардың болмашы сомасынан көбірек тұрақты төлемдер қажет.

Қаржы міндеттемелерінің талаптарын түрлендіру

Түрлендірілген міндеттеме бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасы айтарлықтай өзгертіндей болып қаржы міндеттемесінің талаптары өзгерген кезде, Компания қаржы міндеттемесін тануды тоқтатады. Бұл жағдайда түрлендірілген талаптарымен жаңа қаржы міндеттемесі әділ құн бойынша танылады. Бұрынғы қаржы міндеттемесінің теңгерімдік құны мен түрлендірілген талаптарымен жаңа қаржы міндеттемесінің құны арасындағы айырма пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

Егер талаптардың түрлендірілуі (немесе қаржы міндеттемесінің ауыстырылуы) қаржы міндеттемесін тануды тоқтатуға әкелмейтін болса, онда Компания талаптарды түрлендіру қаржы активін тануды тоқтатуға әкелмейтін жағдайлардағы қаржы активінің жалпы теңгерімдік құнын түзетуге қатысты тәсілмен келісетін есеп саясатын қолданады, – яғни Компания талаптарды түрлендіру (немесе қаржы міндеттемесін ауыстыру) күніне пайданың немесе залалдың құрамында мұндай түрлендіру (немесе қаржы активін ауыстыру) нәтижесінде туындайтын қаржы міндеттемесінің амортизацияланған құнындағы кез келген түзетуді таниды.

Қолданымдағы қаржы міндеттемелері бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасындағы өзгерістер, егер олар ағымдағы шарт талаптарының салдары болып табылса, талаптарды түрлендіру болып саналмайды.

Компания сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық пен сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, талаптарды түрлендірудің маңыздылығы мәніне сандық және сапалық бағалау жүргізеді. Компания келесі сапалық факторлардың негізінде талаптарды түрлендіру маңызды деген қорытындығы келіп отыр:

- қаржы міндеттемесі валютасының өзгеруі;
- қамтамасыз ету түрінің немесе міндеттеме сапасын арттырудың басқа да құралдарының өзгеруі;
- айырбастау талабының қосылуы;
- қаржы міндеттемесі субординациясының өзгеруі.

Егер жаңа талаптарға сәйкес, ақша қаражаты ағындарының келтірілген құны бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны шегергенде, комиссиялық сыйақы төлеуді қоса алғанда, бастапқы қаржы міндеттемесі бойынша қалған ақша қаражаты ағындарының дисконтталған келтірілген құнының ең аз дегенде 10%-на айырмашылығы болса, сапалық бағалауды жүргізу мақсаттары үшін талаптар айтарлықтай өзгеше болып саналады. Егер бір борышқорлық құралдың басқасымен ауыстырылуы немесе оның талаптарының түрлендірілуі есепте өтеу ретінде көрсетілсе, онда келтірілген шығындар немесе комиссиялар тиісті борышқорлық міндеттемені өтеуден болған пайданың немесе залалдың бір бөлігі болып танылады. Егер бір борышқорлық құралдың басқасымен ауыстырылуы немесе оның талаптарының ауыстырылуы есепте өтеу ретінде көрсетілмесе, онда келтірілген шығындардың немесе комиссиялардың сомасына тиісті міндеттеменің теңгерімдік құны түзетіледі және бұл түзету түрлендірілген міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активі (немесе, қолданылатын жерде – қаржы активінің бөліні немесе ұқсас қаржы активтері тобының бөлігі) қаржы жағдайы туралы есепте танылуын тоқтатады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын берсе немесе алынған ақша ағындарын «транзиттік» келісім талаптарында үшінші тарапқа елеулі кідіріссіз толық аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Компания а) не болмаса барлық тәуекелдерді және активтен түскен пайданы іс жүзінде берді, не болмаса б) барлық тәуекелдерді және активтен түскен пайданы бермеді, бірақ өзінде сақтамайды, алайда аталмыш активті бақылауды берді.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Қаржы активтері мен міндеттемелерін тануды тоқтату, жалғасы

Қаржы активтері, жалғасы

Егер Компания активтен түскен ақша ағындарын алуға өзінің құқығын берсе, бұл ретте онымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды беріп те, сақтап та қоймай, сондай-ақ активті бақылауды бермей берсе, мұндай актив Компанияның осы активке тұрақты қатысуы шегінде есепте көрсетіледі. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыра беру активтің бастапқы теңгерімдік құны мәндерінің мейлінше азы және Компанияға төлеуге ұсынылуы мүмкін өтеудің барынша жоғары мөлшері бойынша бағаланады.

Есептен шығару

Қаржы активтері Компания бұдан былай олардың құнын өтеуді күтпеген кезде ғана ішінара немесе толығымен есептен шығарылады. Егер есептен шығаруға жататын сома құнсыздануға жинақталған сақтық қордың шамасынан жоғары болса, онда айырмасы алдымен сақтық қордың ұлғаюы ретінде есепке алынады, содан кейін ол жалпы теңгерімдік құнға қолданылады. Одан кейінгі кез келген қалпына келтіру кредиттік шығындар бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару тануды тоқтатуға жатады.

Қаржы міндеттемесін есептен алу тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда жүргізіледі.

Қолданымдағы бір қаржы міндеттемесі сол кредитор алдындағы басқа міндеттемемен айтарлықтай өзгеше талаптарда алмастырылған кезде немесе қолданымдағы міндеттеменің талаптарына елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда, бастапқы міндеттеме есептен алынады, ал жаңа міндеттеме пайданың немесе залалдың құрамында міндеттемелердің теңгерімдік құнындағы айырма таныла отырып, есепте көрсетіледі.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес есептеледі.

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер теңгерімдік міндеттемелер әдісі қолданыла отырып, барлық уақытша айырмаларға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған табыс салықтары қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың теңгерімдік құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмалар бойынша көрсетіледі.

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер болашақта салық базасын төмендететін осы уақытша айырмашылықтар есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайданы алу ықтималдығы бар шамада ғана көрсетіледі. Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер активті іске асыру кезеңі ішінде Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер есепті күнге күшіне енген немесе нақты күшіне енген заңнама негізге алына отырып, активті іске асыру немесе міндеттемені реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Компания кейінге қалдырылған салық талаптары мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін өзара есепке алуды жүргізеді және, егер:

- Компанияның ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық талаптарын есепке алуды жүргізуге заңды түрде бекітілген құқығы болса; және
- Кейінге қалдырылған салық талаптары мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері сол бір салық органы сол бір салық субъектісінен өндіріп алатын корпоративтік табыс салығына жататын болса, нетто негізде қаржы жағдайы туралы есепте көрсетеді.

Компания өз қызметін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасында Компанияның қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі салықтарды есептеу және төлеу бойынша талаптар бар. Бұл салықтар пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте басқа операциялық шығыстар құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған өтемпұл және құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріле отырып, күнделікті қызмет көрсетуге арналған шығындар есепке алынбай, нақты құн бойынша көрсетіледі. Мұндай құн, егер олар капиталдандыру критерийлеріне сай келсе, келтірілген фактісі бойынша танылатын, жабдықты ауыстыруға байланысты шығындарды қамтиды.

Негізгі құралдардың теңгерімдік құны, осы активтің теңгерімдік құнын өтеу мүмкін еместігін көрсететін оқиғалар немесе жағдайларда өзгерістер туындаған кезде құнсыздану мәніне бағаланады.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы**Негізгі құралдар, жалғасы**

Объект өтемпұлды оны пайдалануға қолжетімді болған кезде басталады. Өтемпұл активтерді пайдалы қолданудың келесі бағалау мерзімі ішінде желілік әдісімен есептеледі:

	<u>Өтемпұл нормасы</u>
Жер	0%
Ғимараттар мен құрылыстар	2%
Көлік құралдары	10-14%
Компьютерлер мен ұйымдастыру техникасы	14-20%
Басқалары	6-20%

Қалдық құны, пайдалы қолдану мерзімі және активтердің өтемпұлдың есептеу әдістері әрбір есепті жылдың соңында талданады және қажеттілігіне қарай түзетіледі.

Жөндеуге және қайта құруға арналған шығыстар олардың жүзеге асырылуына қарай шығындарға жатқызылады және олар капиталдандыруға жататын жағдайларды қоспағанда, өзге де операциялық шығыстардың құрамына енгізіледі.

Қаржы жалгерлігіне арналған мүлік

Қаржы жалгерлігіне арналған мүлік екі шаманың: өзіндік құнның және сатудың ықтимал таза бағасының ең аз шамасы бойынша есепке алынады. Қаржы жалгерлігіне арналған мүліктің өзіндік құны мүлікті тағайындалған жеріне жеткізуге және оны жұмыс күйіне келтіруге тікелей арналған шығындарды қамтиды.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер бағдарламалық жасақтаманы және лицензияларды қамтиды.

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда нақты құны бойынша бағаланады. Бастапқы танудан кейін, материалдық емес активтер жинақталған өтемпұл мен құнсызданудан жинақталған шығындар шегеріле отырып, нақты құны бойынша көрсетіледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектелген материалдық емес активтер 1 жылдан 10 жылға дейінгі уақытты құрайтын пайдалы қолдану мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес активтің ықтимал құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне талданады.

Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер Компания бұрын белгілі бір оқиғаның салдарынан Бағалау міндеттемелері, егер Компанияның бұрын белгілі бір оқиғаның салдарынан реттеу үшін жоғары ықтималдық дәрежесімен ресурстардың жылыстауы қажет болатын, құрамында болашақ экономикалық пайдалар бар және жеткілікті сенімділік дәрежесімен бағалауға болатын заңды немесе өзіне ерікті түрде қабылданған міндеттемелері болса танылады.

Мемлекеттік субсидиялар

Егер субсидия алынатынына және Компания осындай субсидия берудің барлық шарттарын орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, мемлекет беретін субсидиялар әділ құн бойынша танылады. Мемлекеттік субсидия мемлекеттен Компанияның операциялық қызметіне байланысты өткен немесе болашақта белгілі бір шарттарды сақтау жөніндегі Компанияның міндеттемелерінсіз үшінші тараптарға одан әрі беруге арналған ресурстарды алу болып табылмайды.

Мемлекеттік субсидия, сондай-ақ нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлеме бойынша мемлекеттік қарыздарды алудан түсетін пайда нысанын қабылдауы мүмкін. Мұндай қарыздар «Қаржы құралдары» ХҚЕС 9 сәйкес танылады және бағаланады. Пайда сомасы қарыздың бастапқыда танылған әділ құны мен сол қарыздан түскен ақшалай түсімдер арасындағы айырма ретінде анықталады.

Мемлекет нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша қарыз бере отырып, Акционер рөлін атқаратын жағдайларда, мемлекеттік қарыздарды нарықтық мөлшерлеме бойынша алудан түсетін пайда сомасы Акционердің салымы ретінде есепке алынады.

Мемлекеттік субсидиялар оларды өтеуге арналған тиісті шығыстармен байланыстыру үшін қажет болған кезеңдер ішінде жүйелі түрде кіріс ретінде танылады.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Мемлекеттік субсидиялар, жалғасы

Қаржылық жалгерлік мәмілелерін қаржыландыруға бағытталатын қаражатты алған кезде мемлекеттік субсидия жүйелі негізде табыс ретінде танылады және нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыз бойынша нарықтық мөлшерлеме бойынша есептелген сыйақының теріс әсерін өтейді. Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте мұндай мемлекеттік субсидиялар бойынша кірістер тиісті пайыздық шығыстарды азайтады.

Акционерлік капитал

Жарғылық капитал

Акционерлік капиталға арналған жарналар акцияларды шығаруға арналған тікелей шығындар шегеріле отырып, тарихи күн бойынша танылады.

Қосымша төленген капитал

Компания өзінің акционерінен нарықтық мөлшерлемеден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша қарыз немесе өзге де қаржылық көмек алғанда, алынған ақша қаражаты мен алынған қарыздың әділ құны арасындағы айырма қосымша төленген капитал ретінде есепке алынады.

Сақтық қор капиталы

Сақтық қор капиталы Компания Акционерінің шешімі негізінде бөлінбеген пайдадан қаражатты аудару арқылы ұлғайтылуы мүмкін.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және, егер соңғы күнін қоса алғанда, олар есепті күнге дейін жарияланған жағдайда ғана есеп беру күніне капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есеп беру күніне дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есеп беру күнінен кейін, бірақ қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашылады.

Сегменттік есептілік

Компанияның бизнесі мен географиялық сегменттері бұл қаржылық есептілікте жеке ұсынылмаған, өйткені Компания басшылығы кредиттер мен қаржы лизингін берудің негізгі операциялық сегменті Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы ұйымдары болып табылады, олар бойынша тәуекелдер мен қайтару дәрежесі бүкіл ел бойынша ұқсас деп есептейді.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте көрсетілмейді, бұл ретте, ресурстардың өтелуге байланысты істен шығуы екіталай болып табылатын жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржы жағдайы туралы есепте көрсетілмейді, бұл ретте, олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтималдығы болған жағдайларда, олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Егер Компанияның экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және түскен ақша сенімді бағалануы мүмкін болса, ақшалай түсім танылады. Түсімді қаржылық есептілікте тану үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығыстар

Компания амортизацияланған құн бойынша немесе БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борышқорлық қаржы активтері бойынша пайыздық ақша түсімін кредиттік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа, қаржы активтерінің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл дисконттау кезінде болашақ ақшалай есеп айырысу төлемдері немесе ақша түсімдері қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде немесе, қолданылатын жерде, неғұрлым қысқа уақыт кезеңі ішінде қаржы активінің немесе қаржы міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дәл келтірілетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын құралмен тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығыстар ескеріледі, бірақ болашақ кредиттік залалдар ескерілмейді. Қаржы активінің немесе қаржы міндеттемесінің теңгерімдік құны Компания төлемдердің немесе ақша түсімдерінің бағалауын қайта қараған жағдайда түзетіледі. Түзетілген теңгерімдік құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша есептеледі, ал теңгерімдік құнның өзгеруі пайыздық түсім немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Кірістер мен шығыстарды тану, жалғасы

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығыстар, жалғасы

Кредиттік-құнсызданған болатын қаржы активі жағдайында, Компания пайыздық түсімді осы қаржы активінің таза амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептейді. Егер қаржы активі бойынша дефолт жойылса және енді ол кредиттік-құнсызданған болып табылмаса, Компания жалпы құн негізінде пайыздық түсімді есептеуге қайтып оралады.

Тиімді мөлшерлеме қолданыла отырып есептелген, пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте ұсынылған пайыздық кірістер амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша пайыздық кірістерді және БЖКӨК бойынша бағаланатын борышқорлық қаржы активтері бойынша пайыздық кірістерді қамтиды.

Пайда немесе залал туралы есептің «басқа да пайыздық кірістер» бабы қаржы жалгерлігі бойынша дебиторлық берешек бойынша пайыздық кірістерді қамтиды.

Комиссиялық кірістер

Компания клиенттерге көрсететін қызмет түрлерінен комиссиялық кірістер алады.

Кредитті ұйымдастырғаны үшін комиссиялар тиісті тікелей шығындармен бірге кейінге қалдырылады және кредиттің тиімді пайыздық мөлшерлемесін түзету ретінде танылады. Егер кредит беру бойынша міндеттеменің болуы салдарынан кредит беру туралы шарттың жасалуы ықтималдығы бар болса, кредит беру бойынша міндеттеме үшін комиссия болашақтағы кезең кірісінің құрамына енгізіледі (тиісті тікелей шығындармен бірге) және кейіннен кредит бойынша нақты табыстарды түзету ретінде көрсетіледі. Егер кредит беру бойынша міндеттемелер кредит беруге әкеп соғуы мүмкін деген ықтималдық төмен деп бағаланған жағдайда, кредит беру бойынша міндеттеме үшін комиссия кредит беру бойынша міндеттемелердің қалған қолданылу кезеңі ішінде пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі. Кредит берумен аяқталмаған кредит беру бойынша міндеттемелердің қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін, кредит беру бойынша міндеттеме үшін комиссия оның қолданылу мерзімі аяқталған күнге пайда немесе шығын туралы есепте танылады.

Кредитке қызмет көрсеткені үшін комиссия қызмет көрсету шамасына қарай есепке алынады. Синдикатталған кредиттерді ұйымдастырғаны үшін комиссия қаржыландыруды ұйымдастыру бойынша осындай қызмет көрсетілген кезде пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте танылады. Басқа комиссиялар қызмет көрсету шамасына қарай көрсетіледі.

Жалдау

Пайдалану құқығы нысанындағы актив

Компания активтерді жалдау басталған күнге пайдалану құқығы нысанында таниды (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күні). Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзетіле отырып, жинақталған өтемпұл мен құнсызданудан жинақталған шығындар шегеріле отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны, жалдау бойынша алынған ынталандыру төлемдерін шегергенде, жалдау бойынша танылған міндеттемелердің шамасын, келтірілген бастапқы тікелей шығындарды және жалдау басталған күнге немесе осындай күнге дейін жүргізілген жалдау төлемдерін қамтиды. Егер Компания жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатынына жеткілікті сенімді болмаса, пайдалану құқығы түріндегі танылған актив келесі кезеңдердің мейлінше қысқа мерзімі бойына желілік әдіспен амортизацияланады: активтің болжамды пайдалы қолданылу мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау бойынша міндеттеме

Жалдау басталған күнге Компания жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау бойынша міндеттемелерді таниды. Жалдау төлемдеріне, жалдау бойынша алуға жататын кез келген ынталандыру төлемдерін алып тастағанда, тіркелген төлемдер (соның ішінде шын мәнінде тіркелген төлемдер), индекске немесе мөлшерлемеге байланысты ауыспалы жалдау төлемдері және таратылу құнының кепілдіктері бойынша төленуі күтілетін сомалар кіреді. Жалға беру төлемдеріне сатып алуға арналған опционның орындалу бағасы да кіреді, егер Компанияның осы опционды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, сондай-ақ, егер жалға алу мерзімі Компанияның жалға алуды тоқтатуға арналған опционды ықтимал орындауын көрсетсе, жалдауды тоқтатқаны үшін айыппұл төлемақылары кіреді. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді емес ауыспалы жалдау төлемдері осындай төлемдерді жүзеге асыруға әкелетін оқиға немесе жағдай басталған кезеңде шығыстар ретінде танылады.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Жалдау, жалғасы

Жалдау бойынша міндеттеме, жалғасы

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін, егер жалдау шартына енгізілген пайыздық мөлшерлемені оңай анықтау мүмкін болмаса, Компания жалдау басталған күнге қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалдау басталған күннен кейін жалдау бойынша міндеттемелердің шамасы пайыздардың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен бірге, жалдау мерзімі жетілдірілген, өзгертілген, тиянақталған жалдау төлемдері шын мәнінде өзгерген немесе базалық активті сатып алуға опцион бағаламасы өзгерген жағдайда, жалдау бойынша міндеттеменің теңгерімдік құнына қайта бағалау жүргізіледі.

Қысқа мерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға алу

Компания қысқа мерзімді жалдауға қатысты қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни, жалдау басталған күнге көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын және сатып алуға арналған опционды қамтымайтын шарттарға) қатысты танудан босатуды қолданады. Компания, сондай-ақ құны төмен деп саналатын офистік жабдықты жалдау шарттарына құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады. Қысқа мерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен жалдау бойынша шығыс ретінде танылады.

Ұзарту опционымен шарттарда жалдау мерзімін айқындау кезіндегі елеулі пайымдаулар

Компания жалдау мерзімін, егер оның орындалатынына жеткілікті сенім болса, жалдауды ұзартуға опцион көзделген кезендермен бірге немесе егер оның орындалмайтынына жеткілікті сенім болса, жалға беруді тоқтатуға опцион көзделген кезендермен бірге мерзімінен бұрын тоқтатылуға жатпайтын жалдау кезеңі ретінде айқындайды.

Қаржы жағдайы туралы есепте және пайдалар немесе залалдар туралы есепте танылған сомалар

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания жалға алушы болып табылатын қаржы жалгерлігі шарттарын жасасқан емес. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған кезеңде Компания тиісінше 129.137 және 113.605 мың теңге мөлшерінде қысқа мерзімді жалгерлікке жататын шығыстарды мойындады. Компания құны төмен активтерді жалдау шарттарын жасаған емес.

Қаржылық жалдау - Компания жалға беруші ретінде

Компания жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешекті жалдау мерзімі басталған күннен бастап, жалдауға салынған таза инвестицияларға тең сомада көрсетеді. Қаржылық кіріс таза инвестициялардың теңгерімдік сомасына кірістіліктің тұрақты мерзімді нормасын көрсететін схема бойынша есептеледі. Бастапқы тікелей шығындар жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасының құрамында есепке алынады.

Жалдау, егер ол активті иеленумен байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданың берілуін білдірсе, қаржылық жалдау (лизинг) ретінде жіктеледі.

Жалдаудың қаржылық жалдау ретінде жіктелуі шарт нысанына емес, мәміленің мазмұнына байланысты. Төменде жекелеп немесе жиынтықталған түрде әдетте жалдауды қаржылық жалдау ретінде жіктеуге әкелетін жағдайлардың мысалдары келтірілген:

- 1) жалдау шарты жалдау мерзімінің соңында активке меншік құқығының жалға алушыға берілуін көздейді;
- 2) жалға алушының активті жалгерлік қатынастардың басталу күніне осы опционның орындалуын сенімділікпен күтуге болатындай соншалықты әділ құннан осы опционды орындау күніне төмен болады деп күтілетін баға бойынша сатып алуға опционы бар;
- 3) жалдау мерзімі, меншік құқығы берілмесе де, активті экономикалық пайдалану мерзімінің едәуір бөлігін құрайды.
- 4) жалгерлік қатынастарының басталу күніне ең аз жалдау төлемдерінің келтірілген құны іс жүзінде базалық активтің әділ құнына тең; және
- 5) базалық активтің оны тек жалға алушы ғана айтарлықтай түрленусіз пайдалана алатындай мамандандырылған сипаты бар.

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы

Жалдау, жалғасы

Қаржылық жалдау – Компания жалға беруші ретінде, жалғасы

ХҚЕС (IFRS) 16 да жекелеп немесе жиынтықтап алғанда жалдауды қаржылық жалдау ретінде жіктеуге әкеле алатын белгілерді айқындайды:

- 1) егер жалға берушінің шартты бұзылуға байланысты шығындары жалға алушыға тиесілі болатын, жалға алушының жалдау шартын мерзімінен бұрын бұзу құқығы болса;
- 2) таратылу құнының әділ бағасының ауытқуынан болған пайда немесе залал жалға алушыға есептеледі (мысалы, жалдау мерзімінің соңында сатудан түскен түсімдердің көбірек бөлігіне тең жалдау ақысынан шегерім нысанында); және
- 3) жалдау ақысы нарықтық деңгейден едәуір төмен болған кезде жалға алушының жалдауды тағы бір мерзімге ұзартуға мүмкіндігі бар.

Бастапқы бағалау

Бастапқы бағалау кезінде Компания қаржылық жалдауға (лизингке) берілген жалдау (лизинг) нысаналарын дебиторлық берешек ретінде, жалгерлікке (лизингке) салынған таза инвестицияларға тең сомада таниды.

Бастапқы тану жалға алушымен жалдау (лизинг) нысанасын қабылдау-тапсыру актісіне қол қою күніне жүзеге асырылады. Бұл ретте, жалгерлікке салынған таза инвестициялар – бұл жалгерлікке салынған, жалдау шартында көзделген пайыз мөлшерлемесі бойынша дисконтталған жалпы инвестициялар.

Жалдау (лизинг) нысанасын сатып алуға байланысты бастапқы тікелей шығындар қаржылық жалдау (лизинг) бойынша дебиторлық берешекті бастапқы бағалауға енгізіледі.

Лизингтік төлемдерді лизинг алушылар қаржы лизингі шарттарына сәйкес кезеңділікпен жүзеге асырады. Жалдау төлемдерінің бөлінуі жасалған қаржы лизингі шарттарының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Қаржылық кірістің танылуы қаржылық жалдауға (лизингке) қатысты лизинг берушінің өтелмеген, таза инвестициясына кірістің тұрақты кезеңдік нормасын көрсететін графикке негізделуі тиіс. Сыйақының есептелуі, егер қаржылық жалдау (лизинг) шартында өзгесі көзделмеген болса, жалдау (лизинг) мерзімінің басталуымен бірге басталады.

Жалдау мерзімінің басталуы — лизинг алушы лизинг нысанасын пайдалану өзінің құқығын іске асыруға мүмкіндік алғаннан басталатын күн. Бұл жалдаудың бастапқы танылған күні (яғни тиісті активтерді, міндеттемелерді, жалдауға байланысты кірістерді немесе шығыстарды лизинг алушы таныған күн).

Тануды тоқтату

Қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борышты, сыйақылар мен өзге де дебиторлық берешекті қалыптастырылған сақтық қор (провизиялар) есебінен есептен шығару мынадай жағдайларда жүргізіледі:

- а) борышкер банкрот деп танылған және (немесе) борышкер сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізімдерінен шығарылған жағдайда;
- б) Компания сот орындаушысының атқарушылық іс жүргізуді тоқтату және борышкерде өндіріп алу айналысы қолданылуы мүмкін мүліктің болмауына байланысты өндіріп алушыға атқарушылық парағын қайтарып беру туралы актісін алған жағдайда. Бұл ретте, берешектің есептен шығарылуы тек заңнамалық шектеулердің салдарынан банкроттық рәсімін қолдау мүмкін болмаған кезде ғана жүргізіледі.

Қаржылық жалдау (лизинг) шарттары бойынша комиссиялық сыйақылар алынуы мүмкін. Комиссиялық сыйақы қаржылық жалдау (лизинг) бойынша тиімді пайыз мөлшерлемесінің ажырамас бөлігі болып табылатын жағдайда, мұндай комиссия қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борыш сомасына дисконт ретінде танылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша кірістерге жатады. Комиссиялық сыйақы шартта көзделген мерзімде төленуге жатады.

Төмендегі екі талап сақталған жағдайда, Компания қаржылық жалдау (лизинг) шартының модификациялануын бөлек жалдау шарты ретінде ескереді:

(мың теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері, жалғасы**Жалдау, жалғасы***Тануды тоқтату, жалғасы*

- 1) егер жалдау шарты бойынша активтердің саны артса; және
- 2) жалдау үшін өтем қолданылу аясын ұлғайту үшін оқшауланған сату бағасымен, сондай-ақ белгілі бір шарттың мән-жайларын көрсететін осындай оқшауланған сату бағасының түзетулеріне өлшемдес шамаға ұлғайса.

Егер қаржылық жалдау (лизинг) шартының модификациялануы бөлек жалдау шарты ретінде ескерілмесе, онда Компания модификацияны ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес ескереді.

Компания жалға алушы ретінде болатын қаржылық жалдау (лизинг) бойынша мәміле жасалған жағдайда, Компания мәмілелерді тану және бағалау мақсатында, ХҚЕС (IFRS) 16 «Жалдау» тиісті ережелерін басшылыққа алатын болады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Қаржылық есептілік функционалдық валюта және Компанияның қаржылық есептілін ұсыну валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен ұсынылып отыр. Шетел валюталарымен жүргізілген операциялар бастапқыда операция күніне қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында тұлғаланған монетарлық активтер мен міндеттемелер функционалдық валютаға есепті күнге қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валюталарымен жүргізілген операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар «Шетел валютасымен жүргізілген операциялар бойынша таза шығыстар» бабы бойынша пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі. Шетел валютасында нақты құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция күніне қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасында әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды анықтау күніне қолданыстағы айырбас бағам бойынша қайта есептеледі.

Шетел валютасында жүргізілген операциялар бойынша шарттық айырбас бағамы мен осындай операция күніне Қазақстан Қор Биржасының (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚҚБ») ресми бағамы арасындағы айырма бағамдық айырмадан болған шығыстар шегеріле отырып, кірістердің құрамына енгізіледі. Төменде Компанияның қаржылық есептілікті жасау кезінде қолданған айырбас бағамдары келтірілген:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Теңге / АҚШ доллары	462,65	431,80
Теңге / евро	492,86	489,10
Теңге / Ресей рублі	6,43	5,76

Пайдалануға әлі қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсініктемелер

Бірқатар жаңа стандарттар мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Алайда, Компания осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде жаңа және өзгертілген стандарттарға мерзімінен бұрын көшуді жүзеге асырмады.

Стандарттарға енгізілген келесі түзетулер мен түсініктемелер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- Бір мәміленің салдарынан туындайтын, активтер мен міндеттемелерге жататын кейінге қалдырылған салық (ХҚЕС (IAS) 12) түзету;
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу ХҚЕС (IAS) 1 түзетулер);
- ХҚЕС (IFRS) 17 «Сактандыру шарттары»;
- Есеп саясатын ашу (ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС бойынша 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер);
- Бухгалтерлік бағалауларды анықтау (ХҚЕС (IAS) 8 түзетулер).

Бірқатар жаңа түсіндірмелер 2022 жылғы 1 қаңтардан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енді. Бұл түсіндірмелердің қолданылуы Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпеді.

(мың теңгемен)

4 Елеулі есептік пайымдаулар мен бағалаулар

Бағалаулардың белгісіздігі

Компанияның есеп саясатын қолдану процесінде басшылық өзінің пайымдамаларын пайдаланды және қаржылық есептілікте танылған сомаларды анықтау кезінде баға берді. Төменде пайымдамалар мен бағалауларды қолданудың ең маңызды жағдайлары келтірілген:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржы құралдарының және қаржы міндеттемелерінің қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілген әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтау мүмкін болмаса, ол математикалық модельдерді қамтитын әртүрлі бағалау модельдері пайдаланыла отырып анықталады. Мұндай модельдер үшін бастапқы деректер, егер мұндай мүмкін болса, бақыланатын нарықтың негізінде анықталады; олар болмаған жағдайда, әділ құнды анықтау үшін пайымдаманы қолдану қажет. Қосымша ақпарат 28-ескертпеде берілген.

Кепілзаттық қамтамасыз етуді бағалау

Компания басшылығы тұрақты негізде кепілзаттық қамтамасыз ету мониторингін жүзеге асырып отырады. Компания басшылығы нарықтағы ағымдағы жағдайды ескере отырып, тәжірибеге негізделген пайымдауларды немесе кепілзаттық қамтамасыз етудің құнын түзету үшін тәуелсіз бағалауды қолданады. Қосымша ақпарат 7, 8 и 9-ескертпелерде берілген.

Болжалды кредиттік залалдар / қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған шығындар

Шығындарды бағалау ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес, қаржы активтерінің барлық санаттары бойынша пайымдаманы қолдануды талап етеді, атап айтқанда, БКЗ / құнсызданудан болған және кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюын бағалау бойынша шығындарды анықтау кезінде болашақ ақша ағындарының шамасы мен туындау мерзімін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есептік бағалаулар өзгерістері құнсыздануға арналған бағалау сақтық қорының әртүрлі сомаларына әкелуі мүмкін бірқатар факторларға байланысты болады. Компанияның БКЗ есеп-қисабы ауыспалы бастапқы деректер мен олардың өзара тәуелділігін таңдауға қатысты бірқатар негізгі қателесулерді қамтитын күрделі модельдердің нәтижесі болып табылады.

Пайымдамалар мен есептік бағалаулар болып саналатын БКЗ есептеу модельдерінің элементтеріне мыналар жатады:

- Компанияның кредит тәуекелінің едәуір ұлғайғанын бағалау үшін қолданатын критерийлер, соның нәтижесінде қаржы активтері бойынша құнсыздануға арналған бағалау сақтық қоры бүкіл мерзім ішінде БКЗ тең сомада бағалануы тиіс, және сапалы бағалау;
- Қаржы активтері бойынша БКЗ топтық негізде бағаланған кезде, оларды топтарға біріктіру;
- әртүрлі формулалар мен бастапқы деректерді таңдауды қоса алғанда, БКЗ есептеу модельдерін әзірлеу;
- микроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы өзара байланыстарды анықтау, мысалы, жұмыссыздық деңгейі мен қамтамасыз ету құны арасындағы, сондай-ақ дефолт ықтималдығының көрсеткіштеріне (PD), дефолт тәуекеліне ұшыраған шамаға (EAD) және дефолт кезіндегі ысырап деңгейіне (LGD) әсері;
- болжамды макроэкономикалық сценарийлерді таңдау және БКЗ бағалау модельдеріне арналған экономикалық бастапқы деректерді алу ықтималдығын ескере отырып, оларды өлшеу.

Қосымша ақпарат 27-ескертпеде берілген.

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық, валюта және кеден заңнамасы жеткілікті жиі орын алуы мүмкін әртүрлі түсіндірмелер мен өзгерістердің объектісі болып табылады. Басшылықтың мәмілелер мен Компанияның қызметіне қатысты қолданатын мұндай заңнамаға қатысты түсіндірмемен тиісті жергілікті және мемлекеттік органдар келіспеуі мүмкін. Осылайша, қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар есептелуі мүмкін. Салық кезеңдері салық есептеуге қатысты тиісті мемлекеттік органдардың тексеруі үшін қаралатын жылдың алдындағы күнтізбелік 5 (бес) күн ішінде ашық болып қалады. Белгілі бір жағдайларда мұндай шолулар тым ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін.

Басшылық, 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, оның заңнаманы түсіндіруі тиісті болып табылады және Компанияның салық салу мәселесі мен кеден заңнамасы бойынша ұстанымдары расталатын болады деп санайды.

(мың теңгемен)

5. Ақша қаражаттары мен олардың баламалары

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша ақша қаражаттары мынадай позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражаты:		
– Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкісінде	1.800.000	5.821.923
– кредиттік рейтингі ВВВ бастап – ВВВ+ дейін	19.476.020	20.620.384
– кредиттік рейтингі ВВ бастап – ВВ+ дейін	8.803.664	68.349
– кредиттік рейтингі В бастап – В+ дейін	5	–
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражатының жиыны	30.079.689	26.510.656
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз бағалы қағаздармен (облигациялармен) «кері «РЕПО» операциялары	5.120.768	–
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз бағалы қағаздармен (облигациялармен) «кері «РЕПО» операциясының жиыны	5.120.768	–
90 күнге дейін орналастырылған ҚРҰБ ноталары	29.566.366	–
90 күнге дейінгі мерзімге орналастырылған ҚРҰБ ноталарының жиыны	29.566.366	–
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем депозиттер		
- кредиттік рейтингсіз (Ситибанк АҚ)	–	3.501.205
Бастапқы өтеу мерзімі үш айдан кем депозиттер жиыны	–	3.501.205
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының жиыны, болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қор шегерілгенге дейінгі	64.766.823	30.011.861
Болжамды кредиттік шығындарға арналған сақтық қор	(2.800)	(679)
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының жиыны, болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қор шегерілгенде	64.764.023	30.011.182

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның бір банкте шоттары бар, ондағы ақша қаражаты мен олардың баламаларының қалдықтарының жалпы сомасы меншікті капиталдың 10%-дан астамын құрайды. Аталған банктегі қалдықтардың жиынтық көлемі 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 19.476.020 мың теңгені немесе ақша қаражаттары мен олардың баламаларының жалпы сомасының 30,07% құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсанда: бір банкте 20.620.384 мың теңге месе 68,71% мөлшерінде). Сондай-ақ, Компанияның бір ұйымда активтері (ҚРҰБ ноталары және «кері «РЕПО» операциялары) бар, ондағы ақша қаражаттарының қалдықтары мен олардың баламаларының жалпы сомасы меншікті капиталдың 10% - нан астамын құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаты қалдықтары мен олардың баламаларының жиынтық көлемі 33.293.257 мың теңгені немесе ақша қаражаты мен олардың баламаларының жалпы сомасының 51,41% құрайды.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компания Қазақстан қор биржасында «кері РЕПО» шарттарын жасасты. Кепілге салынған бағалы қағаздардың әділ құны 5.069.726 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: жоқ).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, сатып алу және кері сату («кері РЕПО») шарттарында әділ құны 2.196.256 мың теңге мөлшерінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің шығарылған қазынашылық ноталары, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 1.925.339 мың теңге облигациялары және әділ құны 948.131 мың теңге Еуразиялық даму банкінің облигациялары түрінде қамтамасыз ету бар.

Кредиттік рейтингтері «Standard & Poor's» рейтингтік агенттігінің стандарттарына немесе өзге де рейтингтік агенттіктерінің ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған. Ақшалай қаражат және олардың баламалары мерзімі өткен болып табылмайды және кредит тәуекелінің 1 сатысына жатқызылады.

Кредиттік сапаны талдау

Ақша қаражаты, негізінен, кредиттік рейтингі жоғары және тәуекел деңгейі төмен құралдар ретінде ұсынылған. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ақша қаражаттары мен олардың баламалары бойынша болжалды кредиттік залалдарға арналған бағалау сақтық қорын 12-айлық болжалды кредиттік залалдарға тең сомда таныды.

(мың теңгемен)

6. Кредиттік ұйымдардағы қаражат

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кредиттік ұйымдардағы қаражат мынадай позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Кредиттік ұйымдардағы қаражат		
– кредиттік рейтингі В бастап – В+ дейін	61.836	35.099.362
Күтілетін кредиттік залалдар үшін резерв шегерілгенге дейін		
кредиттік ұйымдардағы қаражаттың жиыны	61.836	35.099.362
Болжалды кредиттік залалға арналған сақтық қор	(3)	(896)
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервті шегергендегі		
кредиттік ұйымдардағы қаражаттың жиыны	61.833	35.098.466

Кредиттік рейтингтері «Standard & Poor's» рейтингтік агенттігінің стандарттарына немесе өзге де рейтингтік агенттіктерінің ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылған. Кредиттік ұйымдардағы ақша қаражаттары мерзімі өткен болып табылмайды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, кредиттік ұйымдардағы қаражатқа банктердегі шетел валютасындағы депозиттер кірмейді (2021 жылғы 31 желтоқсанда 4.157.317 мың теңге кірді).

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияда үлесіне меншікті капиталдың 10%-нан астамы келетін банктерде қалдықтар болған жоқ (2021 жылғы 31 желтоқсанда қалдықтар болған жоқ).

Кредиттік ұйымдардағы қаражат бойынша қалдықтар мерзімі өткен болып табылмайды және кредит тәуекелінің 1-сатысына жатқызылады.

Кредиттік сапаны талдау

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, негізінен, негізінен, кредиттік рейтингі жоғары және тәуекел деңгейі төмен құралдар ретінде ұсынылған.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания кредиттік ұйымдардағы қаражат бойынша болжалды кредиттік залалдарға арналған бағалау сақтық қорын 12-айлық болжалды кредиттік шығындарға тең сомада таныды.

7. Клиенттерге берілген кредиттер

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, клиенттерге берілген несие келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Заңды тұлғаларға берілген кредиттер	27.447.542	31.691.418
Жеке тұлғаларға берілген кредиттер	3.399.132	3.514.154
БКЗ арналған сақтық қорды шегергенге дейін клиенттерге берілген		
кредиттердің жиыны	30.846.674	35.205.572
БКЗ арналған сақтық қор	(17.559.366)	(13.485.164)
Клиенттерге берілген кредиттер	13.287.308	21.720.408

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры

Төменде кестеде заңды тұлғалар бойынша 2022 жылғы ККШ арналған резервтер өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2022 жыл			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Заңды тұлғалар				
2022 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	121.019	14.844	12.295.220	12.431.083
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	–	–	–	–
1-кезеңге аударымдар	281.755	(281.755)	–	–
2-кезеңге аударымдар	–	468.783	(468.783)	–
3-кезеңге аударымдар	(103.152)	(16.195)	119.347	–
Залалдарға арналған бағалау сақтық қорын таза (қалпына келтіру)/құру	(157.998)	(185.677)	3.415.348	3.071.673
Болжалды кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	256.257	256.257
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(173.677)	(173.677)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	141.624	–	15.443.712	15.585.336

Төменде кестеде жеке тұлғалар бойынша 2022 жылғы ККШ арналған резервтер өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2022 жыл			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Жеке тұлғалар				
2022 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	–	–	1.054.081	1.054.081
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	–	–	–	–
1-кезеңге аударымдар	–	–	–	–
2-кезеңге аударымдар	–	–	–	–
3-кезеңге аударымдар	–	–	–	–
Бағалау сақтық қорын залалға таза қалпына келтіру	–	–	912.977	912.977
Болжалды кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	–	–	6.972	6.972
Есептен шығарылған сомалар	–	–	–	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	1.974.030	1.974.030

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған күн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы

Төменде кестеде заңды тұлғалар бойынша 2021 жылғы ККШ арналған резервтер өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2021 жыл			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Заңды тұлғалар				
2021 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	17.605	139.338	14.048.835	14.205.778
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	190.378	—	—	190.378
1-кезеңге аударымдар	163.596	(163.596)	—	—
2-кезеңге аударымдар	(7.030)	212.080	(205.050)	—
3-кезеңге аударымдар	(18.947)	4.444	14.503	—
Бағалау сақтық қорын залалға таза қалпына келтіру	(224.583)	(177.422)	(2.063.610)	(2.465.615)
Болжалды кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	—	—	500.542	500.542
Есептен шығарылған сомалар	—	—	—	—
2021 жылғы 31 желтоқсанға	121.019	14.844	12.295.220	12.431.083

Төменде кестеде жеке тұлғалар бойынша 2021жылғы ККШ арналған резервтер өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2021 жыл			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Жеке тұлғалар				
2021 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	—	—	987.973	987.973
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	—	—	—	—
1-кезеңге аударымдар	—	—	—	—
2-кезеңге аударымдар	—	—	—	—
3-кезеңге аударымдар	—	—	—	—
Бағалау сақтық қорын залалға таза қалпына келтіру	—	—	74.851	74.851
Болжалды кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	—	—	5.608	5.608
Есептен шығарылған сомалар	—	—	(14.351)	(14.351)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	—	—	1.054.081	1.054.081

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы**Амортизацияланған күн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы**

2022 жылғы 31 желтоқсанға клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша PD деңгейі 4,48% - 25,92%, кредиттік сапаның 2 - кезеңіне жатқызылған кредиттер бойынша-54.92% құрайды, сегментке және қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жылдар санына байланысты;
- 1-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша LGD деңгейі орта есеппен 7% - құрады; 2-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша жок; 3-кезеңге орта есеппен 55% - құрады.

2021 жылғы 31 желтоқсанға клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жыл сегменті мен санына байланысты кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1 - кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша PD деңгейі 7,48% -31,01%, кредиттік сапаның 2-кезеңіне жатқызылған кредиттер бойынша-48,52% -67,91% құрады;
- 1-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша LGD деңгейі орта есеппен 4%; 2-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша орта есеппен 6%; 3-кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша орта есеппен 46%-құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалардың өзгеруі берілген несиелер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының шамасы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттер бойынша шығындарға арналған бағалау резервінің мөлшері плюс бір пайыз мөлшерге өзгерген кезде 91.430 мың теңгеге төмен болар еді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 125.300 мың теңгеге).

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген кредиттердің кредиттік сапасы туралы ақпарат ұсынылған:

	2022 жылғы 31 желтоқсан			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Заңды тұлғалар				
– мерзімі өтпеген	771.997	36.847	3.275.114	4.083.958
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	1.263.060	–	2.388.443	3.651.503
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	3.445.523	3.445.523
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	86.282	86.282
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	589.570	589.570
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	15.590.706	15.590.706
	2.035.057	36.847	25.375.638	27.447.542
Залалға арналған бағалау сақтық қоры	(141.624)	–	(15.443.712)	(15.585.336)
Клиенттерге берілген кредит жиыны	1.893.433	36.847	9.931.926	11.862.206

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БҚЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы

	2022 жылғы 31 желтоқсан			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Жеке тұлғалар				
– мерзімі өтпеген	175.667	–	948.645	1.124.312
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	2.274.820	2.274.820
	175.667	–	3.223.465	3.399.132
Залалға арналған бағалау сақтық қоры	–	–	(1.974.030)	(1.974.030)
Клиенттерге берілген кредит жиыны	175.667	–	1.249.435	1.425.102

	2021 жылғы 31 желтоқсан			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Заңды тұлғалар				
– мерзімі өтпеген	2.170.795	–	4.755.365	6.926.160
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	4.190	–	3.044.645	3.048.835
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	710.428	3.337.412	4.047.840
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	818.158	818.158
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	1.376.042	1.376.042
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	15.474.383	15.474.383
	2.174.985	710.428	28.806.005	31.691.418
Залалға арналған бағалау сақтық қоры	(121.019)	(14.844)	(12.295.220)	(12.431.083)
Клиенттерге берілген кредит жиыны	2.053.966	695.584	16.510.785	19.260.335

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы

	2021 жылғы 31 желтоқсан			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
Жеке тұлғалар				
– мерзімі өтпеген	280.226	–	14.157	294.383
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	884.869	884.869
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	24.900	–	24.900
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	–	–
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	2.310.002	2.310.002
	280.226	24.900	3.209.028	3.514.154
Залалға арналған бағалау сақтық қоры	–	–	(1.054.081)	(1.054.081)
Клиенттерге берілген кредит жиыны	280.226	24.900	2.154.947	2.460.073

Жалпы теңгерімдік құнның өзгеруін талдау

Одан әрі клиенттерге берілген кредиттердің жалпы теңгерімдік құнының елеулі өзгеруі болжалды кредиттік залалдарға арналған бағалау сақтық қорларының өзгеруіне қалай ықпал еткені түсіндіріледі.

2022 жыл ішінде 3-кезеңде 2.464.108 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 6.900.152 мың теңге) және 2-кезеңдегі 2.826 мың теңге мөлшеріндегі (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 1.850.999 мың теңге) клиенттерге берілген кредиттерді өтеулер 3-кезеңде клиенттерге берілген кредиттер бойынша 1.195.079 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсан: 1.743.858 мың теңге) және 2-кезеңде клиенттерге берілген кредиттер бойынша 533 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 33.355 мың теңге) мөлшерінде болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қордың кемуіне алып келді.

Қамтамасыз ету және кредит тәуекелін төмендететін өзге де құралдар

Компания ұсынылуын талап ететін қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі контрагенттің кредит тәуекелін бағалауға байланысты болады. Қамтамасыз ету түрлерінің және бағалау параметрлерінің ұйғарындылығына қатысты қағидаттар белгіленген.

Коммерциялық кредиттеу кезінде алынған қамтамасыз етудің негізгі түрлері жылжымайтын мүлік, жер, ауыл шаруашылығы техникасы болып табылады.

Келесі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, қамтамасыз ету типтері бойынша клиенттерге берілген кредиттер бойынша қамтамасыз ету және кредиттердің сапасын арттырудың өзге де құралдары туралы ақпарат ұсынылған (залалға арналған бағалау сақтық қорын шегергенде):

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған күн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы

Қамтамасыз ету және кредит тәуекелін төмендететін өзге де құралдар, жалғасы

	<i>Клиенттерге кредиттер, теңгерімдік құны</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті кезең ішінде бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	2.069.100	2.069.100
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	2.069.100	2.069.100
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	36.847	36.847
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	36.847	36.847
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	10.976.795	10.976.795
Көлік құралдары	97.754	97.754
Өзге де қамтамасыз ету	5.977	5.977
Қамтамасыз етусіз және несие сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	100.835	100.835
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	11.181.361	11.181.361
Клиенттерге берілген кредиттердің жиыны	13.287.308	13.287.308

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, қамтамасыз ету типтері бойынша клиенттерге берілген кредиттер бойынша қамтамасыз ету және кредиттердің сапасын арттырудың өзге де құралдары туралы ақпарат ұсынылған (залалға арналған бағалау сақтық қорын шегергенде):

	<i>Клиенттерге кредиттер, теңгерімдік құны</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті кезең ішінде бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	2.334.192	2.334.192
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	2.334.192	2.334.192
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	720.484	720.484
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	720.484	720.484
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттер:		
Жылжымайтын мүлік	18.475.988	18.475.988
Көлік құралдары	66.105	66.105
Өзге де қамтамасыз ету	123.639	123.639
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын клиенттерге берілетін кредиттердің жиыны	18.665.732	18.665.732
Клиенттерге берілген кредиттердің жиыны	21.720.408	21.720.408

(мың теңгемен)

7. Клиенттерге берілген кредиттер, жалғасы

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер бойынша БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, жалғасы

Қамтамасыз ету және кредит тәуекелін төмендететін өзге де құралдар, жалғасы

Басшылық қамтамасыз етудің нарықтық құнының мониторингін жүзеге асырады, негізгі келісімге сәйкес қосымша қамтамасыз ету сұратады, сондай-ақ құнсызданудан болатын залалдарға арналған сақтық қордың жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамтамасыз етудің нарықтық құнын қадағалайды.

Клиенттерге берілетін кредиттердің шоғырлануы

2022 жылдың 31 желтоқсанына Компанияның он ең ірі тәуелсіз тарапқа берген клиенттерге берілетін кредиттерінің шоғырлануы 14.428.921 мың теңгені немесе жиынтық кредиттік портфелінің 46.78% (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 14.899.291 мың теңге немесе жиынтық кредиттік портфелінің 42.32%) құрады. 2021 жылғы 31 желтоқсанға осы кредиттер бойынша 7.803.939 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 5.668.836 мың теңге) БКЗ арналған сақтық қор құрылған болатын.

Кредиттер қызметін Қазақстан Республикасында экономиканың ауыл шаруашылығы секторында жүзеге асыратын клиенттерге беріледі.

8. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің талдауы төменде берілген:

	<i>2022 жылғы</i> <i>31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы</i> <i>31 желтоқсан</i>
Бір жылдан кем	108.143.995	101.146.928
1 жылдан 2 жылға дейін	74.622.600	65.802.822
2 жылдан 3 жылға дейін	79.390.866	63.591.332
3 жылдан 4 жылға дейін	81.828.575	62.824.200
4 жылдан 5 жылға дейін	75.901.454	60.948.122
5 жылдан жоғары	229.280.694	166.085.802
Ең төменгі жалдау төлемдері	649.168.184	520.399.206
Еңбексіз табылған қаржы кірісін шегергенде		
Бір жылдан кем	(5.347.655)	(4.783.600)
1 жылдан 5 жылға дейін	(98.467.965)	(78.902.473)
5 жылдан жоғары	(122.226.820)	(91.516.205)
Еңбексіз табылған қаржы кірісін шегергенде, жиыны	(226.042.440)	(175.202.278)
Болжалды кредиттік залалдарға арналған бағалау сақтық қоры	(29.461.551)	(30.484.433)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	393.664.193	314.712.495

2022 жылғы 31 желтоқсанға қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жыл сегменті мен санына байланысты кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1 - кезеңге жатқызылған қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша PD деңгейі 4 4,48% -25,92%; кредиттік сапаның 2 - кезеңіне жатқызылған қаржылық жалгерлік бойынша -24,62% - 74,1% құрады;
- 1-кезеңге жатқызылған қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша LGD деңгейі орта есеппен 13%, 2-кезеңге орта есеппен 14%, 3-кезеңге орта есеппен 41% құрады.

2021 жылғы 31 желтоқсанға қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жыл сегменті мен санына байланысты кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1-кезеңге жатқызылған қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша PD деңгейі 7,48% -31,01%, кредиттік сапаның 2 - кезеңіне жатқызылған бойынша -34,28% - 70,92% құрады;
- 1-кезеңге жатқызылған қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша LGD деңгейі орта есеппен 19%, 2-кезеңге жатқызылған бойынша орта есеппен 19%, 3-кезеңге жатқызылған бойынша орта есеппен 45% құрады.

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек, жалғасы

Жоғарыда келтірілген бағалаулардың өзгеруі қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының шамасы 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек бойынша шығындарға арналған бағалау резервінің плюс бір пайыз мөлшерге өзгерген кезде 436.462 мың теңгеге төмен болар еді (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 366.540 мың теңгеге).

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы БКЗ арналған сақтық қор өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2022 жыл			СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік- құнсыздан- ған	Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайты н активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар		
2022 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	5.027.974	988.332	24.468.127	–	30.484.433
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	2.541.505	–	–	10.240	2.551.745
1-кезеңге аударымдар	4.252.820	(3.745.373)	(507.447)	–	–
2-кезеңге аударымдар	(519.947)	4.076.702	(3.556.755)	–	–
3-кезеңге аударымдар	(147.531)	(1.536.033)	1.683.564	–	–
Залалдарға арналған бағалау сақтық қорын таза (қалпына келтіру)/құру	(7.043.240)	813.361	3.056.763	735	(3.172.381)
Сомаларды есептен шығару	–	–	(402.246)	–	(402.246)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	4.111.581	596.989	24.742.006	10.975	29.461.551

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы БКЗ арналған сақтық қор өзгерістерінің талдауы ұсынылған:

	2021 жыл			Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайты н активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	
2021 жылғы 1 қаңтарға БКЗ арналған сақтық қор	4.047.880	986.731	21.522.266	26.556.877
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	2.888.610	–	16.199	2.904.809
1-кезеңге аударымдар	2.790.946	(2.790.946)	–	–
2-кезеңге аударымдар	(857.129)	3.238.472	(2.381.343)	–
3-кезеңге аударымдар	(413.964)	(2.545.537)	2.959.501	–
Залалдарға арналған бағалау сақтық қорын таза (қалпына келтіру)/құру	(3.428.369)	2.099.612	2.674.359	1.345.602
Сомаларды есептен шығару	–	–	(322.855)	(322.855)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	5.027.974	988.332	24.468.127	30.484.433

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек, жалғасы**Қаржылық жалдау портфелінің кредиттік сапасы**

Төмендегі кестеде 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жалдау портфелінің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	2022 жылғы 31 желтоқсан				Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар	СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік- құнсыздан- ған	
– мерзімі өтпеген	356.870.252	3.447.816	15.858.489	27.048	376.203.605
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	8.411.927	938.948	2.460.563	–	11.811.438
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	2.198.204	1.212.797	–	3.411.001
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	2.221.562	–	2.221.562
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	3.453.020	–	3.453.020
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	26.025.118	–	26.025.118
Залалдарға арналған бағалау сақтық қоры	365.282.179	6.584.968	51.231.549	27.048	423.125.744
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек жиыны	(4.111.581)	(596.989)	(24.742.006)	(10.975)	(29.461.551)
	361.170.598	5.987.979	26.489.543	16.073	393.664.193

	2021 жылғы 31 желтоқсан				Жиыны
	1-кезең 12-айлық болжалды залалдар	2-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішіндегі болжалды залалдар		
– мерзімі өтпеген	275.505.700	3.474.325	15.451.230		294.431.255
– 30 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	5.059.784	1.206.590	6.100.985		12.367.359
– 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	2.865.243	2.737.890		5.603.133
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	2.231.010		2.231.010
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз уақытқа мерзімі өткен	–	–	3.323.782		3.323.782
– 1 жылдан артық уақытқа мерзімі өткен	–	–	27.240.389		27.240.389
Залалдарға арналған бағалау сақтық қоры	280.565.484	7.546.158	57.085.286		345.196.928
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек жиыны	(5.027.974)	(988.332)	(24.468.127)		(30.484.433)
	275.537.510	6.557.826	32.617.159		314.712.495

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек, жалғасы**Жалпы теңгерімдік құнның өзгеруін талдау**

2022 жылғы лизингтік мәмілелерді қаржыландырудың өсуі портфельдің жалпы теңгерімдік құнның жалпы сомасы 142.197.592 мың теңгеге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 119.633.899 мың теңге) өсуіне және 2.551.745 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 2.904.809 мың теңге) портфель бойынша залалдарға арналған бағалау сақтық қорының тиісінше ұлғаюына себепші болды.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің 3-кезеңде 4.648.523 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 5.165.704 мың теңге) өтелуі 2.224.840 мың теңге мөлшерінде (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 1.683.792 мың теңге) болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қордың кемуіне әкелді.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің 3-кезеңге 8.626.791 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда 14.853.222 мың теңге) мөлшерінде аударылуы 1.618.032 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 1.799.473 мың теңге) мөлшерінде болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қордың ұлғаюына әкелді.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің 3-кезеңнен 2-кезеңге 1.491.094 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 6.869.203 мың теңге) мөлшерінде аударылуы 380.619 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 454.788 мың теңге) мөлшерінде болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қордың кемуіне әкелді.

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің 1-кезеңнен 2-кезеңге 3.150.900 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 30.648.615 мың теңге) мөлшерінде аударылуы 149.772 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 1.911.360 мың теңге) мөлшерінде болжалды кредиттік залалдарға арналған сақтық қордың ұлғаюына әкелді.

Қамтамасыз етуді талдау

Келесі кестеде 2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, қамтамасыз ету типтері бойынша, қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешекке қатысты қамтамасыз ету, жалға алынған активтер мен кредит сапасын арттырудың басқа да құралдары туралы ақпарат ұсынылған (шығындарға арналған бағалау резервін шегергенде):

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>		<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>	
	<i>Қамтамасыз</i>	<i>Қамтамасыз</i>	<i>Қамтамасыз</i>	<i>Қамтамасыз</i>
	<i>Қаржылық етудің әділ құны –</i>	<i>Қаржылық етудің әділ құны –</i>	<i>Қаржылық етудің әділ құны –</i>	<i>Қаржылық етудің әділ құны –</i>
	<i>жалдау бойынша</i>	<i>жалдау бойынша</i>	<i>жалдау бойынша</i>	<i>жалдау бойынша</i>
	<i>дебиторлық ішінде бағаланған</i>	<i>дебиторлық ішінде бағаланған</i>	<i>дебиторлық ішінде бағаланған</i>	<i>дебиторлық ішінде бағаланған</i>
	<i>берешек, қамтамасыз ету</i>	<i>берешек, қамтамасыз ету</i>	<i>берешек, қамтамасыз ету</i>	<i>берешек, қамтамасыз ету</i>
	<i>теңгерімдік құны үшін</i>	<i>теңгерімдік құны үшін</i>	<i>теңгерімдік құны үшін</i>	<i>теңгерімдік құны үшін</i>
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде болатын жалгерлік:				
Көлік құралдары	349.537.476	349.537.476	261.168.237	261.168.237
Жабдықтар	9.576.350	9.576.350	10.430.973	10.430.973
Жылжымайтын мүлік	1.669.319	1.669.319	1.441.599	1.441.599
Өзге активтер	387.453	387.453	2.496.701	2.496.701
Болжалды кредиттік залалдары 12 ай шегінде болатын жалгерлік жиыны	361.170.598	361.170.598	275.537.510	275.537.510
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын жалдау:				
Көлік құралдары	5.691.866	5.691.866	5.693.396	5.693.396
Жабдықтар	153.306	153.306	631.226	631.226
Өзге активтер	142.807	142.807	233.204	233.204
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша болатын жалдау жиыны	5.987.979	5.987.979	6.557.826	6.557.826

(мың теңгемен)

8. Қаржылық жалгерлік бойынша дебиторлық берешек, жалғасы

Қамтамасыз етуді талдау, жалғасы

	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
	Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек, теңгерімдік құны	Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті кезең ішінде бағаланған қамтамасыз ету үшін	Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек, теңгерімдік құны	Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті кезең ішінде бағаланған қамтамасыз ету үшін
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын жалдау:				
Көлік құралдары	14.043.342	14.043.342	12.412.339	12.412.339
Жабдықтар	8.767.839	8.767.839	16.361.591	16.361.591
Жылжымайтын мүлік	1.094.105	1.094.105	1.174.360	1.174.360
Өзге активтер	2.584.257	2.584.257	2.668.869	2.668.869
Болжалды кредиттік залалдары бүкіл мерзім ішінде кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша болатын жалдау жиыны	26.489.543	26.489.543	32.617.159	32.617.159
СҚКҚ-активтер				
Көлік құралдары	16.073	16.073	–	–
СҚКҚ-активтер жиыны	16.073	16.073	–	–
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек жиыны	393.664.193	393.664.193	314.712.495	314.712.495

Бұдан бұрын келтірілген кесте артық қамтамасыз ету құнын жояды.

Лизинг нысаналарын алып қою

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Компания 1.174.387 мың теңге мөлшерінде лизинг нысаналарын алып қойған (2021 жылы: 1.297.061 мың теңге).

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің шоғырлануы

2022 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның он ең ірі тәуелсіз тараптарға берген қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің шоғырлануы 28.385.157 мың теңге немесе қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жиынтық сомасының 6,71% құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 25.139.204 мың теңге немесе 7,28%). 2022 жылғы 31 желтоқсанға Компаниямен танылған осы дебиторлық берешек бойынша БКЗ арналған сақтық қор 3.946.983 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 3.839.190 мың теңге).

9. Босалқы қорлар

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша босалқы қорлар келесі позицияларды қамтиды:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қаржылық жалдауға арналған жабдық	2.469.664	2.210.086
Меншікке айналдырылған кепілзаттық мүлік	1.049.693	1.596.904
Өзге материалдар	23.126	33.249
	3.542.483	3.840.239
Құнсыздануға арналған сақтық қор (24-ескертпе)	(672.706)	(838.991)
Босалқы қорлар	2.869.777	3.001.248

2022 жылдың ішінде қарыз алушылардың берешегін өтеу ретінде алынған әртүрлі активтер Компания меншігіне ауысты. Компания бұл мүлікті қаржы лизингі шарты бойынша беруді жоспарлап отыр.

(мың теңгемен)

10. Қосылған құнға салық және өтелуге жататын басқа да салықтар

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қосылған құнға салық пен өтелуге жататын басқа да салықтар келесі позицияларды қамтиды:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын қосылған құнға салық	8.184.428	6.390.344
Өзге салықтар	11.660	14.836
Қосылған құнға салық және өтелуге жататын басқа да салықтар	8.196.088	6.405.180

11. Берілген аванстар

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша берілген аванстар келесі позицияларды қамтиды:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Ауыл шаруашылығы техникасы үшін берілген аванстар	553.252	472.642
Жабдықтар үшін берілген аванстар	10.770	10.770
Басқа да берілген аванстар	1.563	5.736
	565.585	489.148
Құнсыздануға арналған сақтық қор (24-ескертпе)	(11.283)	(11.283)
Берілген аванстар	554.302	477.865

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша аванстар кейіннен қаржылық жалға беру үшін ауыл шаруашылығы техникасын, жабдықтарды және ірі қара малды жеткізгені үшін алдын ала төлем болып табылады.

12. Акционер алдындағы берешек

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Акционер алдындағы берешек мыналарды қамтиды :

	<i>Шарт</i>	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ	16.07.2021ж. №20-076451-01-КЛ/2 Қарыз шарты	Теңге	2026	6.442.150	–
	28.12.2018ж. №1564-ЦА-АТ/1Қарыз шарты	Теңге	2025	5.735.950	–
	10.12.2019ж. №1595-ЦА-АБ/2 Қарыз шарты	Теңге	2029	4.980.954	–
	03.10.2022ж. №1669-ЦА-АБ/1Қарыз шарты	Теңге	2032	4.903.034	–
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	16.06.2021ж. № 25 Қарыз шарты;	Теңге	2041	–	10.834.739
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	23.09.2014 ж. № 113 Негіздемелік келісім	Теңге	2022	–	220.999
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	24.06.2013 ж. № 63 Негіздемелік келісім	Теңге	2022	–	1.031.597
Акционер алдындағы берешек				22.062.088	12.087.335

2022 жылғы 25 шілдеде Компания акцияларының 100% пакеті «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-на берілді.

Акциялардың берілуіне байланысты, Компанияның «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешегі акционер алдындағы берешек құрамынан «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек құрамына қайта жіктелді, Компанияның «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ алдындағы берешегі берілу күніне кредиттік ұйымдар қаражатының құрамынан Акционер алдындағы берешек құрамына қайта жіктелді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берешектер берілу күніне жіктеуге сәйкес көрсетіледі.

2022 жылғы 3 қазанда Компания Акционермен №1669-ЖҚШ-на №1 қосымша келісім жасасты, оның шеңберінде 5.500.000 мың теңге мөлшерінде қарыз қаражаты алынды.

(мың теңгемен)

12. Акционер алдындағы берешек, жалғасы

Жылдық 14,97% мөлшерлеме бойынша есептелген 269.758 мың теңге мөлшеріндегі қарызды бастапқы тану кезіндегі дисконт (53.951 мың теңге мөлшеріндегі салық әсерін қоспағанда) Акционермен жасалған мәміленің әсері ретінде қосымша төленген капитал құрамындағы капиталда тікелей көрсетілді.

Компания Акционердің қарыздарын бастапқы тану күндеріндегі нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді анықтау үшін келесі болжамдарды қолданды:

- тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақ мерзімді облигациялардың кірістілігі негізінде айқындалды;
- Компанияның кредит тәуекелі үшін сыйлықақысы.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания Акционермен жасалған шарттар бойынша шектеулі қаржылық талаптарды орындау бойынша талаптарды сақтайды. Акционер алдындағы берешек кепілді мүлікпен қамтамасыз етілмеген.

13. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек мыналарды қамтиды:

	<i>Шарт</i>	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	№ 25 Қарызшарты	Теңге	2041	11.584.240	–
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек				11.584.240	–

«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ Компанияның 100% акциясын «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ меншігіне беруге байланысты, Компанияның «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешегі 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Акционер алдындағы берешек құрамынан «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек құрамына қайта жіктелді (12-ескертпе).

«ҚазАгро» ұлттық басқарушы холдингі» АҚ бұрын Компанияға бұрын жасалған шарттар бойынша берешек сомаларын біріктіру жолымен Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражатынан берген қарыз құрылымын оңтайландыру шеңберінде 2021 жылғы 16 маусымдағы №25 қарыз шартына қол қойылды. Қарыздың жалпы сомасы - 50.000.000 мың теңге, қарыз мерзімі - 2041 жылғы 10 ақпанға дейін, номиналды сыйақы мөлшерлемесі - жылдық 1,02%, тиімді мөлшерлеме - жылдық 11,98%. Қарыздың нысаналы мақсаты – кейіннен агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне қаржы лизингіне беру үшін отандық өндірілген және/немесе құрастырылған ауыл шаруашылығы техникасын, оның ішінде өздігінен жүретін, тіркемелі және аспалы техниканы, сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімдерін, оларды қайта өңдеуден алынған өнімдерді және биологиялық активтерді тасымалдайтын отандық өндірілген және/немесе құрастырылған көлік құралдарын сатып алу. Бұл мәміленің жасалуы Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражаты есебінен қаржыландырылған алдыңғы келісімдерді және 2021 жылғы 16 маусымдағы №25 Қарыз шарты бойынша жаңа міндеттемелерді танудың тоқтатылуына әкелді. Бұрынғы қаржы міндеттемелерінің теңгерімдік құны мен жаңа қаржы құралдарының әділ құны арасындағы 31.514.405 мың теңге мөлшеріндегі айырма (6.302.881 мың теңге мөлшеріндегі салық әсерін қоспағанда) соңғы бақылаушы тараппен жаңа талаптарды келісу жөніндегі мәміленің әсері ретінде, қосымша капитал құрамында капиталда тікелей көрсетілген болатын. 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша осы келісім бойынша міндеттеменің теңгерімдік құны 10.834.739 мың теңгені құрайды.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-мен жасалған шарттар бойынша шектеулі қаржылық талаптарды орындау бойынша талаптарды сақтайды. «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек кепілді мүлікпен қамтамасыз етілмеген.

(мың теңгемен)

14. Кредиттік ұйымдардың қаражаттары

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша кредиттік ұйымдардың қаражаттары мыналарды қамтиды:

	<i>Валюта</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Халық Банкі» АҚ	Теңге	2024-2025 жылдар	27.637.582	38.131.865
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ	Теңге	2042 жыл	3.000.898	—
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ	Теңге	2025-2029 жылдар	—	13.146.580
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Теңге	2026 жыл	—	13.593.189
РОСЭКСИМБАНК АҚ	Ресей рублы	2022-2023 жылдар	—	1.439.090
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары			30.638.480	66.310.724

2022 жылғы 12 сәуірде Компания 2016 жылғы 16 маусымдағы № 16-13525-01-КЛ Кредит желісін ашу туралы шарт бойынша 4.000.000 мың теңге сомаға «Сбербанк» АҚ ЕБ алдындағы міндеттемелерді толық мерзімінен бұрын өтеуді және 2020 жылғы тамыздағы №20-076451-01-КЛ Кредит желісін ашу туралы шарт бойынша 2.684.386 мың теңге сомасына міндеттемелерді ішінара мерзімінен бұрын өтеуді жүргізді.

2020 жылғы 28 тамыздағы №20-076451-01-КЛ Кредиттік желіні ашу туралы шарт шеңберінде Компанияның 6.908.803 мың теңге мөлшеріндегі «Сбербанк» АҚ ЕБ алдындағы берешегінің қалдығы Шарттың ағымдағы талаптары сақтала отырып, «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-на берілді. 2022 жылғы 12 сәуірде Компания мен «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ арасында кредитордың «Сбербанк» АҚ ЕБ-тен «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-на ауысуын көздейтін 2020 жылғы 28 тамыздағы № 20-076451-01-КЛ кредит желісін ашу туралы шартқа № 4 қосымша келісім жасалды.

2022 жылғы 23 маусымда Компания «РОСЭКСИМБАНК» АҚ алдындағы 2016 жылғы 10 мамырдағы №СКЛ-038т/16 кредит желісін ашу туралы келісім бойынша 1.040.675 мың теңге сомасына міндеттемелерді және 2017 жылғы 13 желтоқсандағы № 2-К15-343-216 кредит желісін ашу туралы келісім бойынша 398.415 мың теңге сомасына міндеттемелерді толық мерзімінен бұрын өтеуді жүргізді.

Өндеу өнеркәсібі мен агроөнеркәсіптік саладағы қоршаған органы жақсартуға бағытталған жобаларды қаржыландыру шеңберінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 2 қыркүйектегі №604 қаулысымен айқындалған тәртіппен және талаптарда 2022 жылғы 13 тамызда «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен №5-ҚШ қарыз шартына қол қойылды. Жалпы қарыз сомасы-30.000.000 мың теңге, қарыз мерзімі - 2042 жылғы 7 тамызға дейін, сыйақының номиналды мөлшерлемесі - жылдық 0,35%, бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын есептеу үшін қолданылған нарықтық мөлшерлемелер 13,8% - дан 14,19% - ға дейін қалдырды. Қарыздың нысаналы мақсаты - одан әрі қаржы лизингіне беру үшін отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуды қаржыландыру. Нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша қарыз алудың пайдасы қарызды тану күніне 27.097.318 мың теңгені құраған мемлекеттік субсидия ретінде танылды.

Компания «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ қарыздарын бастапқы тану күндеріне нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді айқындау үшін мынадай жорамалдарды пайдаланды:

- тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақ мерзімді облигациялардың кірістілігі негізінде айқындалды;
- Компанияның кредит тәуекелі үшін сыйлықақысы.

«Бәйтерек «ҰБХ» АҚ Компанияның 100% акциясын «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ меншігіне беруіне байланысты, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ алдындағы берешегі кредиттік ұйымдар қаражатының құрамынан Акционер алдындағы берешектің құрамына қайта жіктелді (12-ескертпе).

Шектеуші қаржы талаптары

Кредиттік ұйымдардың қарыз шарттарының талаптарына сәйкес, Компания дауыс беретін акцияларының жүз пайызы тікелей немесе жанама түрде Ұлттық басқарушы холдингке тиесілі ұйымдар үшін ҚРҰБ белгілеген пруденциалдық нормативтерді қоса алғанда, белгілі бір қаржылық коэффициенттерді сақтауға міндетті. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компания кредиторлармен жасалған шарттар бойынша шектеулі қаржылық талаптарды орындау бойынша талаптарды сақтайды.

(мың теңгемен)

15. Шығарылған борышқорлық қағаздар

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар келесі позицияларды қамтиды:

	<i>Өтеу күні</i>	<i>Мөлшер-лемесі, %</i>	<i>Валюта</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Купондық облигацияларды шығару	2029 жылғы 28 шілде	16,85%	Теңге	42.679.970	–
Купондық облигациялар шығарылымы	2028 жылғы 20 тамыз	11,9%	Теңге	41.573.931	41.555.385
Купондық облигациялар шығарылымы	2031 жылғы 21 желтоқсан	11,5%	Теңге	25.079.108	25.079.861
Екінші облигациялық бағдарлама шегіндегі төртінші шығарылым	2024 жылғы 24 желтоқсан	12,0%	Теңге	19.673.924	19.503.095
Екінші облигациялық бағдарлама шеңберінде купондық облигациялардың үшінші шығарылымы	2024 жылғы 24 желтоқсан	12,0%	Теңге	19.606.415	19.445.272
Бірінші облигациялық бағдарлама шеңберінде облигациялардың үшінші шығарылымы	2023 жылғы 16 қаңтар	8,0%	Теңге	17.567.283	17.409.234
Купондық облигацияларды шығару	2025 жылғы 30 сәуір	13,0%	Теңге	14.239.833	–
Екінші облигациялық бағдарлама шеңберінде купондық облигациялардың бірінші шығарылымы	2023 жылғы 8 қараша	12,0%	Теңге	12.204.386	12.190.675
Купондық облигацияларды шығару	2025 жылғы 30 сәуір	14,5%	Теңге	10.130.207	–
Купондық облигациялардың бірінші шығарылымы	2024 жылғы 12 маусым	8,5%	Теңге	3.962.052	3.958.518
Купондық облигациялардың екінші шығарылымы	2022 жылғы 12 маусым	8,5%	Теңге	–	18.062.146
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар				206.717.109	157.204.186

2022 жылғы маусымда Компания номиналды құны 17.990.000 мың теңге болатын купондық облигациялар шығарылымын өтеді.

2022 жылғы 27 маусымда Компания өтеу мерзімі 2025 жылғы 30 сәуірге дейін номиналды құны 15.000.000 мың теңге болатын купондық облигациялар шығарды. Борыштық бағалы қағаздар кейіннен лизингтік қаржыландыруды ұсыну үшін шығарылды және бастапқы тану кезінде жылдық 16.47% нарықтық сыйақы мөлшерлемесін пайдалана отырып, шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша шарттық ақша ағындарын дисконттау арқылы есептелген әділ құн бойынша танылды. 945.549 мың теңге мөлшеріндегі дисконт қосымша төленген капитал ретінде танылды (189.110 мың теңге мөлшеріндегі тиісті табыс салығының әсерін шегергенде), өйткені басшылық «Бәйтерек» ҰБХ» Компанияға қандай да бір қосымша шарттарсыз нарықтық сыйақы мөлшерлемелері бойынша көрсетілген қаржыландыру құралдарын ұсына отырып, Акционер ретінде әрекет еткенін анықтады. Компания бастапқы борыштық бағалы қағаз күніне нарықтық пайыздық мөлшерлемені анықтау үшін келесі болжамдарды қолданды:

(мың теңгемен)

15. Шығарылған борышқорлық қағаздар, жалғасы

- тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемелер Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі шығарған ұзақ мерзімді облигациялардың кірістілігі негізінде айқындалды;
- Компанияның кредит тәуекелі үшін сыйлықақысы.

2022 жылғы 28 шілдеде Компания үшінші облигациялық бағдарлама шегінде өтеу мерзімі 2029 жылғы 28 шілдеге дейін облигациялардың бірінші шығарылымын шығарды, шығарылым 40.230.366 мың теңгеге орналастырылды.

2022 жылғы 28 қарашада Компания өтеу мерзімі 2025 жылғы 30 сәуірге дейін номиналды құны 10.000.000 мың теңге купондық облигациялар шығарды.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар бойынша шектеуші талаптарды орындау талаптарын сақтайды.

16. Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек Компанияның кейіннен қаржылық жалға беруге арналған мүлік үшін өнім берушілер алдындағы берешегін камтиды:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ауыл шаруашылығы техникасы	2.354.428	4.881.657
Жабдық	133.401	635.374
Ірі қара мал	746	741
Басқалары	224.939	260.354
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	2.713.514	5.778.126

17. Мемлекеттік субсидиялар

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Мемлекеттік субсидиялар 1 қаңтарға	-	-
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-нан алынған қарыздар бойынша мемлекеттік субсидиялар	27.097.318	-
1 жылдағы амортизация	(71.367)	-
Мемлекеттік субсидиялар 31 желтоқсанға	27.025.951	-

2022 жылы Компания отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының жеңілдетілген лизингі бағдарламасын қаржыландыру мақсатында төмен сыйақы мөлшерлемесі (шарт бойынша пайыздық мөлшерleme 0,35%) бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-ның қарыз беруі нәтижесінде алынған 27.097.318 мың теңге мөлшеріндегі пайданы мемлекеттік субсидиялар ретінде мойындады.

Пайда лизинг алушыларға олармен жеңілдікті мөлшерлемелер бойынша қаржы лизингі шарттарын жасасу арқылы берілетін болады.

18. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша үнем мынадай баптардан тұрады:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	430.379	358.546
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс – уақытша айырмалардың пайда болуы және азаюы	225.401	5.558.855
Капиталда танылған кейінге қалдырылған салықты шегергенде	(243.061)	(6.339.721)
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнем	412.719	(422.320)

2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер 134.115 мың теңгені құрайды (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 134.115 мың теңге).

Компанияның корпоративтік табыс салығы бойынша мөлшерleme 2022 және 2021 жылдары 20,0% құрады.

Корпоративтік табыс салығының тиімді мөлшерлемесі пайдаға салық салудың ресми мөлшерлемесінен ерекшеленеді. Төменде қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығының үнемімен, ресми мөлшерleme бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстардың салыстыруы келтірілген.

(мың теңгемен)

18. Салық салу, жалғасы**Тиімді салық мөлшерлемесіне қатысты салыстыру:**

	<i>2022 жыл</i>	<i>%</i>	<i>2021 жыл</i>	<i>%</i>
Салық салынғанға дейінгі пайда	21.032.093	100	16.879.425	100
Табыс салығы бойынша қолданыстағы мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	4.206.419	20	3.375.885	20
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(4.970.620)	(24)	(4.775.816)	(28)
Төлем көзінен ұсталған корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	430.379	2	358.546	2
Шегерілмейтін кредиттік залалдар	664.673	3	589.368	3
Басқа да шегерілмейтін шығыстар	81.868	—	29.697	—
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс/(үнемдеу)	412.719	1	(422.320)	(3)

31 желтоқсанға корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ тиісті жылдардағы олардың қозғалысы келесі позицияларды қамтиды:

	<i>Уақыт айырмашылықтарының пайда болуы және азаюы</i>			<i>Уақыт айырмашылықтарының пайда болуы және азаюы</i>			
	<i>2020 жыл</i>	<i>Пайда немесе залал туралы есепте</i>	<i>Капиталда</i>	<i>2021 жыл</i>	<i>Пайда немесе залал туралы есепте</i>	<i>Капиталда</i>	<i>2022 жыл</i>
Шегерілетін мезгілдік айырмалардың салықтық әсері							
Клиенттерге берілген кредит	209.757	(133.543)	—	76.214	(76.214)	—	—
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	47.170	37.911	—	85.081	4.290	—	89.371
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары	128.753	24.641	—	153.394	(153.394)	—	—
Мемлекеттік субсидиялар	—	—	—	—	5.405.190	—	5.405.190
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша	26.660	34.781	—	61.441	28.541	—	89.982
Сот шешімі бойынша танылған тұрақсыздық айыбы	—	471.964	—	471.964	(119.550)	—	352.414
Кепілдіктер	36.840	—	(36.840)	—	—	—	—
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер	449.180	435.754	(36.840)	848.094	5.088.863	—	5.936.957
Салық салынатын мезгілдік айырмалардың салықтық әсері							
Клиенттерге берілген кредит	—	—	—	—	(194)	—	(194)
Акционер алдындағы берешек	(1.812.326)	242.486	(6.302.881)	(7.872.721)	7.654.251	(53.951)	(272.421)
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	—	—	—	—	(7.722.819)	—	(7.722.819)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	—	—	—	—	34.013	(189.110)	(155.097)
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары	(392.583)	93.198	—	(299.385)	(5.038.779)	—	(5.338.164)
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(44.540)	9.428	—	(35.112)	2.325	—	(32.787)
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	(2.249.449)	345.112	(6.302.881)	(8.207.218)	(5.071.203)	(243.061)	(13.521.482)
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған таза міндеттеме	(1.800.269)	780.866	(6.339.721)	(7.359.124)	17.660	(243.061)	(7.584.525)

(мың теңгемен)

18. Салық салу, жалғасы

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер, тек есебіне актив пайдаланылуы мүмкін болашақтағы салық салынатын пайданың қолжетімді болу ықтималдығы бар көлемде ғана танылады. Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер енді тиісті салық жеңілдігінің іске асырылуы ықтималдығы болмайтын көлемде азайтылады.

19. Алынған аванстар

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 6.900.816 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 5.471.667 мың теңге) сомасындағы қаржылық жалдауға арналған, қаржылық жалдау шарттарының талаптары бойынша сатып алынған, бірақ жалға алушыға әлі берілмеген, клиенттердің мүлік үшін төлеген алдын-ала төлемдері, сондай-ақ қаржылық жалдау шарттары бойынша алдын ала төленген төлемдер болып табылады.

20. Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер

Мүлікті қаржы лизингіне бере алдында Компания кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелерді таниды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер 10.917.373 мың теңгені (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 8.817.626 мың теңге) құрайды.

21. Басқа да міндеттемелер

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басқа да міндеттемелер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Басқа да қаржы міндеттемелері		
Қызметкерлерге берілетін сыйақыларға есептелген шығындар	449.996	307.903
Кредит сипатындағы шартты міндеттемелер бойынша БКЗ арналған сақтық қор (23-ескертпе)	176.215	233.258
Төленетін корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	47.163	53.955
Бюджетке төленетін міндетті төлемдер бойынша берешек және қызметкерлерге берешек	43.697	37.184
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	73.030	201.863
Басқа да қаржы міндеттемелері	790.101	834.163
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер		
Болашақтағы кезеңдердің пайыздық кірістері	1.374.885	2.012.656
Басқа да қаржылық емес міндеттемелер	1.374.885	2.012.656
Басқа да міндеттемелер	2.164.986	2.846.819

22. Капитал

2022 жылдың 31 желтоқсанына және 2021 жылдың 31 желтоқсанына жарияланған және төленген жай акциялардың жалпы саны бір акция үшін 1.000 теңге орналастыру бағасы бойынша 82.837.204 дананы құрайды. Бір жай акцияның иесі бір дауысқа ие және дивидендтер алуға тең құқылы. Бөлінетін пайда Компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген пайда негізінде анықталады.

Акционердің 2022 жылғы 26 мамырдағы шешіміне сәйкес, Компания 2021 жылға 12.111.222 мың теңге немесе бір жай акцияға 146,21 теңге мөлшерінде дивидендтер жариялады. Есепті кезең ішінде дивидендтер толық көлемде төленді. Акционердің 2021 жылғы 12 наурыздағы шешіміне сәйкес, Компания 2020 жылға 6.718.739 мың теңге немесе бір жай акцияға 81,11 теңге мөлшерінде дивидендтер жариялады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дивидендтер толық көлемде төленді.

Компанияның ережесіне сәйкес, сақтық қор капиталы болашақ шығындар мен басқа да күтпеген тәуекелдер мен міндеттемелерді қоса алғанда, жалпы тәуекелдер үшін қалыптасады. Сақтық қор капиталы акционердің жалпы жиналыстағы шешімі негізінде бөлінуге жатады. 2022 және 2021 жылдың он екі айы ішінде сақтық қор капиталы өзгерген емес. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтық қор капиталы 1.436.184 мың теңгені құрайды.

2022 жылғы 31 желтоқсанға Қазақстан қор биржасының әдіснамасына сәйкес есептелген бір жай акцияның теңгерімдік құны 1.886,28 теңгені (2021: 1.774,30 теңге) құрайды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бір акцияның теңгерімдік құнының есебі:

(мың теңгемен)

22. Капитал, жалғасы

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Активтер	485.259.494	413.345.621
Материалдық емес активтер	(447.612)	(491.984)
Міндеттемелер	(328.309.082)	(265.875.607)
Таза активтер	<u>156.502.800</u>	<u>146.978.030</u>
Есептеу күніне жай акциялардың саны, дана	82.837.204	82.837.204
Теңгемен акцияның теңгерімдік құны	1.889,28	1.774,30
Төменде акцияға базалық және бытыраңғы пайданы есептеу кезінде пайда пен акциялар туралы деректер келтірілген:		
	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Жыл ішіндегі таза пайда	<u>20.619.374</u>	<u>17.301.745</u>
31 желтоқсанда аяқталған жылдағы жай акциялардың орташа өлшенген саны	82.837.204	82.837.204
Жай акцияға базалық және бытыраңқы пайда (теңгемен)	<u>248,91</u>	<u>208,86</u>

2022 жылдың және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда акцияға пайданы көбейтетін қаржы құралдары болған емес.

23. Шарттық және шартты міндеттемелер**Сот талқылаулары**

Нарықтағы әдеттегі қызметін жүзеге асыру барысында Компания әртүрлі заңды кінәрат-талаптарға тап болады. Башшылық сот талқылаулары нәтижесінде туындайтын міндеттемелердің түпкілікті шамасы (олар болған жағдайда) Компанияның қаржылық жағдайына немесе одан арғы қызметіне елсулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

Башшылықта қандай да бір маңызды немесе шешілмеген сот талқылаулары туралы, сондай-ақ Компанияға қарсы қойылуы мүмкін ықтимал талаптар туралы ақпарат жоқ.

Салық салу

Қазақстандық коммерциялық және, атап айтқанда, салық заңнамасында интерпретациясы түрленуі мүмкін ережелер бар, жекелеген жағдайларда заңнамаға жанама ретроспективті әрекеті бар өзгерістер енгізілуі мүмкін. Бұдан басқа, Компания башшылығының заңнама ережелерін түсінуі салық органдарының осы ережелерді түсінуінен өзгеше болуы мүмкін және нәтижесінде Компания жүргізген операцияларды салық органдары өзгеше түрде бағалауы мүмкін және бұл қосымша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың есептелуіне әкелуі мүмкін. Компания башшылығы барлық қажетті салық төлемдері жүргізілді және сәйкесінше, есептілікте ешқандай сақтық қорлар есептелген жоқ деп санайды. Салық органдары соңғы 5 (бес) жылдағы салық салу жөніндегі деректерге тексеру жүргізуі мүмкін.

Кредит сипатындағы міндеттемелер

2022 жылғы және 2021 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның шарттық және шартты міндеттемелері келесі позицияларды қамтыған:

	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>
Кредит сипатындағы міндеттемелер		
Қаржылық жалгерлік ұсыну бойынша міндеттемелер	18.254.310	11.379.962
БКЗ арналған сақтық қорды шегергенге дейінгі кредиттік сипаттағы міндеттемелер	<u>18.254.310</u>	<u>11.379.962</u>
БКЗ арналған сақтық қор	(176.215)	(233.258)
Жиыны	<u>18.078.095</u>	<u>11.146.704</u>

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардағы қаржылық жалға беру және берілген кепілдіктер бойынша БКЗ арналған сақтық қор өзгерістерінің талдауы төменде келтірілген. 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компания 12-айлық болжалды кредиттік залалдарға тең сомада пайдаланылмаған кредиттік желілерге қатысты болжалды кредиттік залалдарға арналған бағалау сақтық қорын таныды.

(мың теңгемен)

23. Шарттық және шартты міндеттемелер, жалғасы**Кредит сипатындағы міндеттемелер, жалғасы**

	<i>Пайдаланыл- маған кредиттік желілер</i>	<i>Берілген кепілдіктер</i>	<i>Жиыны</i>
2021 жылдың 1 қаңтарына БКЗ арналған сақтық қор	172.710	394	173.104
Жыл ішіндегі БКЗ өзгерістері	60.548	(394)	60.154
2021 жылғы 31 желтоқсанға	233.258	-	233.258
Жыл ішіндегі БКЗ өзгерістері	(57.043)	-	(57.043)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	176.215	-	176.215

24. Кредиттік залалдар бойынша шығыстар

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсанда және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда немесе залал құрамында танылған қаржы құралдары бойынша БКЗ арналған шығыстар көрсетілген:

	<i>Ескер.</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Клиенттерге берілген кредиттер	7	(3.984.650)	2.200.386
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары		(2.121)	(386)
Берілген кепілдіктер		-	394
Кредиттік ұйымдардағы қаражаттар		893	222
Кредит сипатындағы міндеттемелер	23	57.043	(60.548)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	8	620.636	(4.250.411)
Басқа да қаржы активтері		(15.168)	(836.498)
		(3.323.367)	(2.946.841)

Төменде құнсыздануға арналған сақтық қордың және өзге де сақтық қорлардың қозғалысы берілген:

	<i>Босалқы қорлар</i>	<i>Берілген аванстар</i>	<i>Жиыны</i>
2021 жылғы 1 қаңтарға	(980.206)	(11.283)	(991.489)
Резервтер құру	(320.664)	(44)	(320.708)
Активтерді есептен шығару	461.879	44	461.923
2021 жылғы 31 желтоқсанға	(838.991)	(11.283)	(850.274)
Резервтер құру	(174.246)	-	(174.246)
Активтерді есептен шығару	340.531	-	340.531
2022 жылғы 31 желтоқсанға	(672.706)	(11.283)	(683.989)

Активтердің құнсыздануына арналған тиісті қорлар тиісті активтердің құнынан шегеріледі.

25. Басқа да кірістер

Басқа да кірістер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Шығыстарды өтеуден түскен кіріс	271.584	286.633
Босалқы қорлар бойынша құрылған сақтық қорды қалпына келтіруден түскен кіріс	127.953	253.128
Алынған айыппұлдар мен өсімпұлдар	47.133	98.950
Басқалары	391.434	45.073
Басқа кірістер	838.104	683.784

Компания айыппұлдар мен өсімпұлдарды қаржылық жалдауға арналған жабдықтарды мерзімінде жеткізбегені үшін өнім берушілерден алды.

(мың теңгемен)

26. Персоналға арналған шығыстар және басқа да операциялық шығыстар

Персоналға арналған шығыстар мен басқа да операциялық шығыстар келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Персоналды ұстауға арналған шығыстар	(3.191.980)	(3.066.819)
Әлеуметтік қамсыздандыруға арналған шығыстар	(306.667)	(270.809)
Персоналға арналған шығыстар	(3.498.647)	(3.337.628)
НҚ мен МЕА жөндеу және техникалық қызмет көрсету	(219.431)	(139.008)
Негізгі құралдардың амортизациясы	(143.679)	(142.188)
Аутсорсингке арналған шығыстар	(139.034)	(105.696)
Консультациялық қызмет көрсету/кәсіби қызмет көрсету	(133.595)	(86.100)
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	(129.137)	(113.605)
Бағдарламалық жасақтама мен өзге де материалдық емес активтердің амортизациясы	(125.962)	(147.241)
Пайдаға салынатын салықтан басқа өзге салықтар	(98.566)	(102.324)
Иссапар шығыстары	(59.569)	(19.543)
Материалдар	(43.672)	(38.385)
Жарнамалық және маркетингтік қызмет көрсету	(39.314)	(26.661)
Байланыс қызметін көрсету	(37.543)	(37.081)
Көлік қызметін көрсету	(35.854)	(14.303)
Ақпараттық қызмет көрсету	(22.634)	(21.131)
Қызметкерлерді оқыту	(15.545)	(12.009)
Рейтингті беру/бақылау/ұстап тұру бойынша рейтингтік қызмет көрсету шығыстары	(14.812)	(22.628)
Кеңсе және баспаханалық өнімдер бойынша шығыстар	(12.504)	(12.533)
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығыстар	(8.774)	(8.345)
Сақтандыру	(2.566)	(2.897)
Қайырымдылық және демеушілік	(2.100)	(1.971)
Өкілдік шығыстар	(32)	(35)
Басқалары	(198.012)	(188.727)
Басқа да операциялық шығыстар	(1.482.335)	(1.242.411)

27. Тәуекелдерді басқару**Кіріспе**

Компания қызметіне тәуекелдер тән. Компания тәуекелдерді басқаруды анықтау, бағалау және бақылаудың тұрақты процесі барысында, сондай-ақ тәуекел лимиттерін белгілеу және басқа да ішкі бақылау шараларын қолдану арқылы жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару процесі Компанияның тұрақты кірістілігін сақтау үшін өте маңызды және Компанияның әрбір жеке қызметкері өз міндеттеріне байланысты тәуекелдер үшін жауапты болады. Компания кредиттік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырайды, ол өз кезегінде сауда операцияларымен байланысты тәуекелге және саудадан тыс қызметпен байланысты тәуекелге бөлінеді. Компания сондай-ақ операциялық тәуекелдерге бейім.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау процесі, мысалы, ортаны, технологияны өзгерту немесе саланы өзгерту сияқты қызметті жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Мұндай тәуекелдерді Компания стратегиялық жоспарлау процесінде бақылайды.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау және оларды бақылау бойынша жалпы жауапкершілікті Директорлар кеңесі көтереді, алайда тәуекелдерді басқару мен бақылау үшін жауап беретін жекелеген тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі жалпы тәуекелдерді басқару тәсілдемесіне, тәуекелдерді басқару стратегиясы мен қағидағтарын бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті Компаниядағы тәуекелдерді басқару процесін бақылау болып табылады.

Тәуекелдерді басқару

Тәуекелдерді басқару бөлімшесі тәуелсіз бақылау процесін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқаруға байланысты рәсімдерді енгізу және жүргізу үшін жауап береді.

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Кіріспе, жалғасы

Тәуекелдерді бақылау

Тәуекелдерді бақылау бөлімшесі Компанияның тәуекелдерді басқару қағидаттарының, саясатының және тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылауға жауап береді. Компания құрылымына, белгіленген лимиттермен салыстырғанда тәуекелге ұшыраған позициялардың мөлшерін бақылауды қоса алғанда, тәуекелдерді тәуелсіз бақылауға, сондай-ақ жаңа өнімдер мен құрылымдалған мәмілелердің тәуекелін бағалауға жауап беретін, Компания Басқармасына тікелей бағынатын бөлек бөлімше кіреді. Бұл бөлімше сондай-ақ тәуекелді бағалау жүйесінде және тәуекелдер туралы есептілікте толық ақпараттың жиналуын қамтамасыз етеді. Сондай-ақ тәуекелдерді бақылау мақсатында Компания филиалдарында тәуекел-менеджерлері көзделген.

Компанияның қазынашылығы

Компанияның қазынашылығы Компанияның активтері мен міндеттемелерін, сондай-ақ жалпы қаржы құрылымын басқаруға жауап береді. Қазынашылық сондай-ақ, өтімділік тәуекеліне және Компанияны қаржыландыру тәуекеліне жауап береді.

Ішкі аудит

Ішкі аудит қызметінің жұмысы Компанияның Директорлар кеңесіне жыл сайын рәсімдер жеткіліктілігіне де, сол сияқты Компанияның осы рәсімдерді орындауына да аудит жүргізуге негізделген тәуелсіз, объективті және риясыз ақпарат беру болып табылады. Аудит бөлімі басшылықпен бірге жүргізілген тексерістердің нәтижелерін талқылайды және өзінің қорытындылары мен ұсынымдарын тікелей Директорлар кеңесіне ұсынады.

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпаратты беру жүйесі

Компанияның тәуекелдері әдеттегі қызмет барысында келтірілуі ықтимал болжалды залал ретінде де, сондай-ақ статистикалық модельдер негізінде неғұрлым үлкен нақты залалдарды бағалау болып саналатын күтпеген залалдар ретінде де көрсететін әдіс арқылы бағаланады. Модельдерде бұрынғы тәжірибеден алынған және экономикалық жағдайлар ескеріле отырып түзетілген ықтималдылық мәндер қолданылады. Компания сондай-ақ туындау ықтималдылығы аз болып саналатын оқиғалар басталған жағдайда орын алатын «ең нашар сценарийлерді» қолданады.

Тәуекелдердің мониторингі мен бақылауы негізінен Компания белгілеген лимиттерге негізделеді. Мұндай лимиттер қызметті жүргізу стратегиясын және Компания жұмыс істейтін нарықтық жағдайларды, сондай-ақ Компания қабылдауға дайын тәуекел деңгейін көрсетеді әрі жекелеген салаларға ерекше назар аударылады. Бұдан басқа, Компания тәуекелдер мен операциялардың барлық түрлері бойынша жиынтық позицияға қатысты өзінің тәуекелдерді көтеру қабілетін бақылайды және бағалайды.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді талдау, бақылау және ерте анықтау мақсатында зерделенеді және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Директорлар кеңесіне, Компания Басқармасына, Кредит комитетіне, бөлімшелердің басшыларына ұсынылады. Бұл ақпарат кредиттік тәуекелдің жиынтық мөлшерінің көрсеткішін, болжамды кредиттік көрсеткіштерді, тәуекелдің белгіленген лимиттерінен тыс жайттарды, тәуекелді ескере отырып, құнды, өтімділік көрсеткіштерін, пайыздық тәуекел көрсеткіштерін, тәуекел деңгейіндегі өзгерістерді қамтиды.

Компанияның барлық деңгейлері үшін Компанияның барлық бөлімшелеріне кең, қажетті және тиісті ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету үшін таратылатын түрлі тәуекелдер туралы есептер жасалады.

Басқарма мен Компанияның өзге де қызметкерлерінің мәжілістері тұрақты түрде өткізіледі, онда белгіленген лимиттерді ұстап тұру туралы мәселе талқыланады, тәуекел, инвестициялар, өтімділік ескеріле отырып, құн, сондай-ақ тәуекел деңгейіндегі өзгерістер талданады.

Тәуекелдің азаюы

Тәуекелдерді басқару шеңберінде Компания пайыздық мөлшерлемелердегі, айырбас бағамдарындағы туындайтын позицияларды, акция бағасының өзгеру тәуекелін, кредит тәуекелін, сондай-ақ болжанатын мәмілелер бойынша позицияларды басқару үшін туынды және басқа да құралдарды пайдаланады. Компания өзінің кредит тәуекелін төмендету үшін қамтамасыз етуді белсенді қолданады.

Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі - бұл өзінің клиенттері немесе контрагенттері шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан Компанияның шығынға ұшырау тәуекелі. Компания кредит тәуекелін жекелеген контрагенттер, тәуекелдің географиялық немесе салалық шоғырлануы бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын мониторингтеу арқылы басқарады.

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Кредит тәуекелі, жалғасы**

Компания қамтамасыз ету мөлшерін мерзімді қайта қарауды қоса алғанда, контрагенттердің кредит төлеу қабілеттілігіндегі ықтимал өзгерістердің ерте анықталуын қамтамасыз ету үшін кредиттік сапаны тексеру рәсімін әзірледі. Контрагенттер бойынша лимиттер әрбір контрагентке кредит тәуекелі беретін кредит тәуекелін жіктеу жүйесі пайдаланыла отырып айқындалған. Кредит тәуекелі үнемі қайта қаралып отырады. Кредиттік сапаны тексеру процедурасы Компанияға Компания ұшырайтын тәуекелдер бойынша ықтимал залалдардың мөлшерін бағалауға және қажетті шараларды қолдануға мүмкіндік береді.

Компанияның кредит тәуекелінің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржы жағдайы туралы есепте қаржы активтерінің теңгерімдік құнында көрсетіледі. Есепті күнгі жағдай бойынша теңгерімдік кредит тәуекелінің ең жоғары деңгейі мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

	<i>2022 жылғы</i> <i>31 желтоқсан</i>	<i>2021 жылғы</i> <i>31 желтоқсан</i>
Активтер		
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	64.764.023	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражаттар	61.833	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	13.287.308	21.720.408
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	393.664.193	314.712.495
Басқа да қаржы активтері	39.495	80.945
Кредит тәуекеліне ең жоғары ұшырағыштық деңгейінің жиыны	471.816.852	401.623.496

Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдарымен байланысты кредит тәуекелі кез келген уақытта қаржы жағдайы туралы есепте танылған оң әділ құны бар туынды құралдармен шектелген.

Кредит сипатындағы міндеттемелермен байланысты тәуекелдер

Компания өз клиенттеріне клиенттердің атынан Компанияның төлем жүргізу қажеттілігі туындауы мүмкін кепілдіктер алу мүмкіндігін ұсынады. Клиенттер Компанияның мұндай төлемдерін аккредитив ұсыну шарттарына сәйкес өтейді. Көрсетілген шарттар бойынша Компания кредиттер бойынша тәуекелдерге ұқсас және сол процедуралар арқылы және тәуекелдерді бақылау саясатының көмегімен төмендетілетін тәуекелдерді көтереді.

Есепті күнгі жағдай бойынша танылмаған шарттық міндеттемелерге қатысты кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері туралы неғұрлым егжей-тегжейлі ақпарат 22-ескертпеде берілген.

Құнсыздануды бағалау

Компания БКЗ-ды тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталатын ақшалай қаражаттың күтілетін толық алынбауларын бағалау үшін ықтималдылық ескеріле отырып өлшемделген бірнеше сценарийлердің негізінде есептейді. Ақшаны толық алмау – шартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары және ұйым алуды күтіп отырған ақша ағындары арасындағы айырма.

БКЗ есептеу тетігі төменде сипатталған, ал негізгі элементтері мыналар болап табылады:

Дефолт ықтималдығы (PD)	Дефолт ықтималдығы – берілген уақыт аралығы бойына дефолттың пайда болуы ықтималдығын есептік бағалау болып саналады. Егер активтің танылуы тоқтатылмаған болса және ол бұрынғыдай портфельдің бөлігі болып табылса, дефолт қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта ғана орын алуы мүмкін.
Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама (EAD)	Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама болашақта қандай да бір күнге шартта немесе өзгеше түрде көзделген негізгі борыш сомасы мен пайыздардың төленуін, берілген қарыздардың болжалды өтелуін және төлемдердің мерзімін өткізіп алу нәтижесінде есептелген пайыздарды қоса алғанда, есепті күннен кейін осы шаманың күтілетін өзгерістерін ескере отырып, дефолтқа ұшыраған шаманы есептік бағалау дегенді білдіреді.
Дефолт кезіндегі шығын деңгейі (LGD)	Дефолт кезіндегі шығын деңгейі белгілі бір уақытта дефолт басталған жағдайда туындайтын залалдарды есептік бағалау дегенді білдіреді. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алынуын күтетін, оның ішінде қамтамасыз етуді іске асыру нәтижесінде алынуын күтетін ақша ағындары арасындағы айырма негізге алына отырып есептеледі. Әдетте EAD қатысты пайызбен көрсетіледі.

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Кредит тәуекелі, жалғасы

Құнсыздануды бағалау, жалғасы

БКЗ арналған бағалау сақтық қоры, егер бастапқы танылған сәттен бастап кредит тәуекелінің едәуір ұлғаюы болса, пайда болуы активтің қолданылу мерзімі бойына күтілетін (бүкіл мерзімдегі болжалды кредиттік залалдар немесе бүкіл мерзімдегі БКЗ) кредиттік залалдардың негізінде есептеледі, олай болмаған жағдайда, бағалау сақтық қоры 12-айлық болжалды кредиттік залалдарға (12-айлық БКЗ) тең сомада есептеледі. 12-айлық БКЗ – бұл есепті күннен кейінгі 12 ай ішінде болуы ықтимал қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын БКЗ болып саналатын, бүкіл мерзімдегі БКЗ бөлігі. Бүкіл мерзімдегі БКЗ және 12-айлық БКЗ қаржы құралдарының базалық портфелінің сипатына қарай не жеке негізде, не топтық негізде есептеледі.

Компания қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт басталу тәуекелінің өзгерістерін есепке алу жолымен бастапқы тану сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болған-болмағанына қатысты әрбір есепті кезеңнің соңына бағалауды жүзеге асыру үшін саясат әзірледі. Жоғарыда сипатталған процестің негізінде Компания қаржы активтерін келесі топтарға біріктірді:

- 1-кезең: Активті бастапқы тану кезінде Компания бағалау сақтық қорын 12 айлық БКЗ-ға тең сомада таниды. 1-кезеңге сондай-ақ кредиттер, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек және кредит тәуекелі 2-кезеңнен ауыстырылған дәрежеге дейін төмендеген басқа да кредиттік желілер жатады.
- 2-кезең: Егер актив бойынша кредит тәуекелі бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай ұлғайған болса, Компания бағалау сақтық қорын бүкіл мерзім ішіндегі БКЗ-ға тең сомада таниды. 2-кезеңге сондай-ақ кредиттер, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек және кредит тәуекелі 3-кезеңнен ауыстырылған дәрежеге дейін төмендеген басқа да кредиттік желілер жатады.
- 3-кезең: Кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер. Компания бағалау сақтық қорын бүкіл мерзімдегі БКЗ-ға тең сомада таниды.
- СҚКҚ: Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (СҚКҚ) активтер – бұл бастапқы тану сәтіне кредиттік құнсыздану болған қаржы активтері. СҚКҚ бастапқы тану кезінде активтер әділ құн бойынша бағаланады, кейіннен кредит тәуекелі ескеріле отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме пайдаланыла отырып есептелген пайыздық түсім танылады. БКЗ арналған бағалау сақтық қоры бүкіл мерзімдегі болжалды кредиттік залал сомасының кейінгі өзгерісі болған көлемде ғана танылады немесе танылуын тоқтатады.

БКЗ қайта бағалау кезінде Компания үш сценарийді қарайды: базалық, оптимистік, пессимистік. Олардың әрқайсысы үшін өздерінің PD, EAD және LGD көрсеткіштері белгіленеді. БКЗ анықтау модельдерінде Компания бастапқы экономикалық деректер ретінде болжамды ақпараттың кең спектрін пайдаланады. Құнсызданудан болған залалдар мен олардың өтелуі ескеріледі, және олар туралы ақпарат қаржы активтерінің жалпы теңгерімдік құнын түзету ретінде көрсетілетін түрлендіруден түскен пайдадан немесе залалдан бөлек ұсынылады.

Дефолтты анықтау және қалпына келтіру

Компания қаржы құралы бойынша дефолт болды деп санайды, демек, қарыз алушы шартта көзделген төлемдерді 90 күнге кешіктірген кез келген жағдайда, БКЗ есептеу мақсатында Компания оны 3-кезеңге (кредиттік-құнсызданған активтер) жатқызады. Қазынашылық және банкаралық операциялар жағдайында, Компания дефолт болды деп санайды және, егер операциялық күн жабылған сәтке жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті бір күндік төлемдер жасалмаса, оны жою бойынша дереу шаралар қабылдайды. Бағалы қағаздар, депозиттер, ағымдағы шоттардағы қаражат бойынша болжалды кредиттік залалды есептеу Fitch Ratings, Moody's InvestorsService, S&P GlobalRatings халықаралық рейтингтік агенттіктері беретін сыртқы кредиттік рейтингтер негізінде жүзеге асырылады.

Клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде Компания сондай-ақ, төлемнің екіталай екенін көрсететін бірқатар оқиғаларды қарастырады. Мұндай оқиғалар туындаған жағдайда, Компания мұндай оқиға дефолтқа әкеле ме және БКЗ есептеу мақсатында активтерді 3-кезеңге жатқызу керек пе, әлде 2-кезең қолайлы бола ма, соны мұқият талдайды. Мұндай оқиғаларға мыналар жатады:

- Компанияда форс-мажорлық жағдайлар туралы, сондай-ақ қарыз алушыға (қосалқы қарыз алушыға) елеулі материалдық залал келтірген немесе қызмет түрлерін жүзеге асыруға арналған лицензиядан айыру/тоқтата тұру туралы ақпаратты, сондай-ақ қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) еңбекпен қамтылмағандығы немесе коммерциялық қызметінің болмауы туралы ақпаратты қоса алғанда, оған өз қызметін жалғастыруға мүмкіндік бермейтін өзге де жағдайлар туралы ақпараттың болуы;

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Кредит тәуекелі, жалғасы

Дефолтты анықтау және қалпына келтіру, жалғасы

- банкроттықтың немесе қайта ұйымдастырудың жоғары ықтималдығы, сондай-ақ қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) қаржылық жағдайын нашарлатуы мүмкін сот талқылауларына оның тартылғандығы туралы негізделген және расталған ақпарат. Бұл ақпарат ретінде Компания келесі оқиғаларды қарайды:
- жеке тұлға қарыз алушысының (қосалқы қарыз алушысының) қайтыс болуы туралы ақпараттық болуы;
- соңғы күнін қоса алғанда күнтізбелік 60 күннен астам кросс-дефолт (Компанияда ақпарат болған кезде);
- қарыз алушының кредиттік рейтингісінің СС рейтингіне дейін және Standard&Poor's, Moody's Investors Service и Fitch рейтингтік агенттіктері берген рейтингтен төмен төмендеуі;
- қаржылық қиындықтардың нәтижесінде осы қаржы активі үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Қазынашылық және банкаралық қатынастарға қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер сияқты контрагенттермен қарым-қатынас кіреді. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Компанияның қаржы департаменті мен тәуекелдерді басқару департаменті қаржылық есептілік сияқты жалпы қолжетімді ақпаратты және басқа сыртқы көздерден алынған мәліметтерді, мысалы, сыртқы рейтингтер сияқты мәліметтерді талдайды.

Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі

Кредит тәуекелін бағалау нәтижесінде LGD белгілі бір деңгейлері белгіленетін LGD бағалаудың стандартты моделіне негізделеді. LGD осы деңгейлері ұстап қалатын қамтамасыз етуді сату нәтижесінде қалпына келтірілетін болады деп немесе іске асырылатын болады деп күтілетін сомалармен салыстырғанда, LGD болжалды көрсеткішін есепке алады. Компания өзінің кредиттік өнімдерін болашақтағы ақша ағындарын бағалау үшін қолайлы кредит тәуекелінің негізгі сипаттамалары негізінде біртекті топтарға біріктіреді. Ол үшін өткен кезеңдердің залалдары туралы ақпарат қолданылады және мәмілелерге тән сипаттамалардың кең спектрі (мысалы, қамтамасыз ету түрлері), сондай-ақ қарыз алушының сипаттамалары қаралады.

Қажет болған жерде, ҚЕХС (IFRS) 9 бойынша LGD деңгейін айқындау үшін қаржы құралдарының әрбір тобы үшін жаңа деректер мен болжамды экономикалық сценарийлер қолданылады. Болжамды ақпаратты бағалау кезінде күтілетін нәтижелер көптеген сценарийлерге негізделеді. Негізгі бастапқы деректердің мысалдары қамтамасыз ету құнының өзгеруін және төлемдер мәртебесін қамтиды. LGD деңгейлері 1, 2 және 3-кезең активтерінің және СҚҚҚ активтердің барлық санаттары үшін бағаланады. LGD осындай деңгейлері үшін бастапқы деректер соңғы қалпына келтірулерді ескере отырып, тарихи деректердің негізінде тестілеу арқылы бағаланады және, мүмкін болған жерде, түзетіледі. Қажет болған жағдайда мұндай деректер әрбір экономикалық сценарий үшін айқындалады.

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы

Компания БКЗ есептелетін барлық активтерді үнемі тексеріп отырады. Құрал немесе құралдар портфелі бойынша күнсыздануға арналған бағалау сақтық қорын қандай сомада құру қажет екенін анықтау үшін (яғни, 12-айлық БКЗ немесе бүкіл мерзімдегі БКЗ сомасында), Компания бастапқы танылған сәттен бастап осы құрал немесе құралдар портфелі бойынша кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғайды ма, соны талдайды. Компания кредит тәуекелінің мынадай айтарлықтай ұлғайған белгілері анықталған жағдайда, бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралы бойынша кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғайды деп есептейді:

- күнтізбелік 30 (отыз) және одан артық күн мерзімін кешіктіру;
- басқа кредиттік ұйымдарда қарыз алушының (қосалқы қарыз алушының) соңғы күнін қоса алғанда күнтізбелік 31 күннен бастап 60 күнге дейін мерзімі өткен негізгі борыш және/немесе сыйақы бойынша өтелмеген берешегі туралы ақпараттың Компанияда болуы (Компанияда ақпарат болған кезде);
- қайта құрылымдалған және/немесе мерзімі ұзартылған сәттен бастап 12 айдан астам, бірақ соңғы күнін қоса алғанда 24 айдан аз уақыт өткен, есепті күнге кешіктіру болмаған немесе 60 күннен аспай мерзімі кешіктірілген активтер;
- қайта құрылымдалған және/немесе мерзімі ұзартылған сәттен бастап 24 айдан астам уақыт өткен және есепті күнге олар бойынша 30 күннен артық, бірақ 60 күннен аспайтын кешіктірулері бар активтер;
- қарыз алушының сыртқы кредиттік рейтингінің нақты немесе болжалды (негізделген және расталған ақпараттың негізінде) төмендеуі;

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы

Кредит тәуекелі, жалғасы

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы, жалғасы

- міндеттеме бойынша қамтамасыз ету құнының (бастапқы танылған күнінен бастап кепілзаттық қамтамасыз етудің әділ құнының 50% артық шамаға төмендеуі) немесе қарыз алушы үшін шартта көзделген жоспарлы төлемдерді жүзеге асыруға экономикалық стимулды азайтады деп немесе дефолттың басталу ықтималдығына өзгеше түрде әсер етеді деп күтілетін үшінші тұлғаларға берілген кепілдік сапасының немесе кредиттік сапаны көтеру тетіктерінің айтарлықтай өзгеруі (Компанияда ақпарат болған кезде);
- ЕДБ берілген кепілдік сапасының айтарлықтай өзгеруі, атап айтқанда, қазынашылық активтер үшін пайдаланылатын тәсілге сәйкес кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюына әкелетін ЕДБ рейтингінің өзгеруі (рейтингтің 2 нотчаға және одан да көп төмендеуі) (кепілдік болған кезде);
- қаржы жағдайының нашарлауы.

Сонымен қатар, Компания актив бойынша кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғайғанын көрсету үшін қосымша сапалы әдісті қолданады, мысалы, клиентті/активті проблемалылардың тізіміне ауыстыру немесе кредиттік оқиғаға байланысты қайта құрылымдау. Кейбір жағдайларда Компания жоғарыда, «Дефолтты анықтау» бөлімінде келтірілген оқиғаларды да дефолт ретінде емес, кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғайғанына нұсқау ретінде қарай алады. Кредиттік рейтинг деңгейлерінің өзгеруіне қарамастан, егер шартта көзделген төлемдер 30 күннен астам мерзімге кешіктірілсе, онда бастапқы танылған сәттен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы орын алды деп есептеледі.

БКЗ-ды ұқсас активтер тобы бойынша топтық негізде бағалау жағдайында, Компания бастапқы тану сәтінен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы болған-болмағанын бағалаудың осындай қағидаттарын қолданады.

Ақшалай қаражаттар және олардың баламаларына, сондай-ақ кредиттік ұйымдардағы қаражаттарға қатысты, Компания кредит тәуекеліне ұшырайтын нақты бір позиция бойынша кредит тәуекелі, егер Топ эмитенттің кредиттік рейтингі бастапқы танылған сәттен бастап 2 тармаққа немесе одан да көп тармаққа төмендегенін анықтаса, бастапқы танылған сәтінен бастап айтарлықтай көтерілді деп санайды.

Болжамды ақпарат және көптеген экономикалық сценарийлер

Компания өзінің БКЗ есептеу модельдерінде бастапқы экономикалық деректер ретінде болжамды ақпараттың кең спектрін пайдаланады:

- ЖІӨ өсу қарқыны;
- жұмыссыздық деңгейі;
- инфляция деңгейі;
- экспорт көлемі.

БКЗ есептеу кезінде қолданылатын бастапқы деректер мен модельдер қаржылық есептілікті ұсыну күніндегі нарықтық барлық сипаттамаларын әрдайым көрсете бермейді. Мұны көрсету үшін, кейде сапалы түзетулер жасалады немесе, егер мұндай айырмашылықтар маңызды болып табылатын болса, уақытша түзетулер ретінде қабаттастырып белгі қояды.

Болжамды ақпарат алу үшін Компания сыртқы көздерден (сыртқы рейтингтік агенттіктер, мемлекеттік органдар, мысалы, халықаралық қаржы институттары) алынған деректерді пайдаланады. Компания көптеген сценарийлерге жатқызылатын салмақ коэффициенттерін анықтайды. Төмендегі кестеде БКЗ бағалау үшін әрбір экономикалық сценарийде қолданылатын негізгі болжамды экономикалық айнымалылардың/болжамдардың мәндері көрсетілген. Төмендегі кестеде күтілетін несиелік шығындарды бағалау үшін әр экономикалық сценарийде қолданылатын негізгі болжамды экономикалық айнымалылардың/жорамалдардың мәндері көрсетілген.

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Кредит тәуекелі, жалғасы***Болжамды ақпарат және и көптеген экономикалық сценарийлер*

<i>Түйінді факторлар</i>	<i>БКЗ сценарийі</i>	<i>2023 жылға берілген</i>	<i>2024 жылға берілген</i>	<i>2023 жыл</i>	<i>2024 жыл</i>
		<i>ықтималдық, %</i>	<i>ықтималдық, %</i>		
ЖІӨ өсімі, %	Оптимистік	9%	8%	4.4	4.3
	Базалық	73%	67%	4	4
	Пессимистік	18%	25%	3.3	3.0
Жұмыссыздық деңгейі, %	Оптимистік	36%	29%	3.3	3.4
	Базалық	64%	65%	4.8	4,8
	Пессимистік	0%	6%	5.1	5.1
Инфляция деңгейі, %	Оптимистік	18%	17%	7.8	4.2
	Базалық	64%	67%	9.5	5
	Пессимистік	18%	17%	11.2	5.8
Экспорт көлемі, миллиардтаған АҚШ доллары	Оптимистік	18%	17%	95.5	94
	Базалық	55%	50%	80.8	80.6
	Пессимистік	27%	33%	58.8	53.7

Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару

Өтімділік тәуекелі - бұл Компанияның әдеттегі немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімі басталған кезде төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмау тәуекелі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында басшылық әр түрлі қаржыландыру көздерінің қол жетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сондай-ақ өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағындары мен өтімділіктің күнделікті мониторингін жүзеге асырады. Бұл процесс күтілетін ақша ағындарының бағалауын және қажет болған жағдайда, қосымша қаржыландыру алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етудің болуын қамтиды.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржы міндеттемелерінің талдауы

Төмендегі кестеде өтеу бойынша дисконтталмаған шарттық міндеттемелер негізінде, 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеуге дейін қалған мерзімдер қиындысында Компанияның қаржы міндеттемелері бойынша негізгі борыш пен сыйақыны / купонды қамтитын төлемдер көрсетілген. Бірінші талап бойынша өтелуге жататын міндеттемелер, егер өтеу туралы талап ең ерте мүмкін болатын күнге мәлімделгендей етіп қаралады. Алайда, Компания Алайда, Компания тиісті төлемді жүргізуге міндетті болатын ең ерте күнге көптеген кредиторлар өтеуді талап етпейді деп күтеді.

	<i>3 айдан аз</i>	<i>3 айдан 12 айға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан артық</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 31 желтоқсан					
Акционер алдындағы берешек	1.140.564	5.509.355	18.050.639	5.347.309	30.047.867
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	255.000	255.000	2.040.000	56.273.000	58.823.000
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	835.445	12.680.598	19.463.425	31.573.273	64.552.741
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	23.394.430	30.612.801	137.924.748	134.963.606	326.895.585
Дисконтталмаған қаржы міндеттемелерінің жиыны	25.625.439	49.057.754	177.478.812	228.157.188	480.319.193

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Кредит тәуекелі, жалғасы**

	<i>3 айдан аз</i>	<i>3 айдан 12 айға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан артық</i>	<i>Жиыны</i>
<i>2021 жылғы 31 желтоқсан</i>					
Акционер алдындағы берешек	350.686	1.454.298	2.040.000	56.783.000	60.627.984
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	2.540.792	21.170.865	56.216.112	2.714.479	82.642.248
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	3.058.090	31.261.375	115.689.552	88.895.000	238.904.017
Дисконтталмаған қаржы міндеттемелерінің жиыны	5.949.568	53.886.538	173.945.664	148.392.479	382.174.249

Төмендегі кестеде Төмендегі кестеде Компанияның шарттық және шартты міндеттемелерінің шарттық қолданылу мерзімдері көрсетілген. Кредит беру бойынша барлық орындалмаған міндеттемелер клиент оның орындалуын талап ете алатын ең ерте күнді қамтитын уақыт кезеңіне енгізіледі.

	<i>3 айдан аз</i>	<i>3 айдан 12 айға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан артық</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жыл	18.254.310	–	–	–	18.254.310
2021 жыл	11.379.962	–	–	–	11.379.962

Компания барлық шарттық немесе шартты міндеттемелерді олардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін орындау талап етілмейді деп күтеді.

Компанияның өз міндеттемелерін орындау қабілеті оның белгілі бір уақыт аралығында активтердің балама сомасын іске асыру қабілетіне байланысты.

Компания Акционерден және «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-нан қомақты қаражат алды. Басшылық таяу болашақта Компанияның қаржыландыру көлемі бұрынғы деңгейде сақталып қалады және осы қаражатты беру қажеттілігі туындаған жағдайда, Компания алдын ала хабарлама алады және қажетті төлемдерді жүзеге асыру үшін өзінің өтімді активтерін сата алады деп есептейді.

Нарық тәуекелі

Нарық тәуекелі - бұл қаржы құралдары бойынша болашақ акша ағындарының әділ құны пайыздық мөлшерлемелер, валюталық бағамдар және үлестік құралдардың бағалары сияқты нарықтық параметрлердегі өзгерістердің салдарынан құбылып тұратын тәуекел. Саудадан тыс портфель бойынша нарық тәуекелі сезімталдықты талдау негізінде басқарылады және бақыланады. Валюталық жайғасымдарды қоспағанда, Компанияда нарық тәуекелінің айтарлықтай шоғырлануы жоқ.

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі пайыздық мөлшерлемелердегі өзгерістердің болашақ акша ағындарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер ету мүмкіндігі салдарынан туындайды. Компанияның активтері мен міндеттемелері бойынша пайыздық мөлшерлемелер тиянақталған болып табылады.

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі белгілі бір өтеу мерзімімен қолда бар немесе болжанатын активтер ұқсас өтеу мерзімімен қолда бар немесе болжанатын міндеттемелердің шамасы бойынша көп немесе аз болған жағдайларда туындайды.

Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдерінің талдауы

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі көбінесе сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруін мониторингтеу арқылы басқарылады. Негізгі қаржы құралдары бойынша сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдеріне қатысты қысқаша ақпарат мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Нарық тәуекелі, жалғасы**

	2022 жылғы 31 желтоқсан						Жиыны
	Талап етілгенге дейін және 3 айдан аз	3-6 ай	6-12 ай	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Пайызсыз	
Активтер							
Акшалай қаражат және олардың баламалары	62.957.820	—	—	—	—	1.806.203	64.764.023
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	60.833	—	1.000	—	—	—	61.833
Клиенттерге берілген кредиттер	530.198	471.071	10.589.371	1.625.204	71.464	—	13.287.308
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	29.359.982	12.678.353	43.517.050	204.539.005	103.569.803	—	393.664.193
Басқа да қаржы активтері	—	—	—	—	—	39.495	39.495
Қаржы активтерінің жиыны	92.908.833	13.149.424	54.107.421	206.164.209	103.641.267	1.845.698	471.816.852
Міндеттемелер							
Акционер алдындағы берешек	992.988	979.024	2.959.770	13.348.942	3.781.364	—	22.062.088
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	198.333	—	—	—	11.385.907	—	11.584.240
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	335.133	3.575.617	6.880.301	16.873.380	2.974.049	—	30.638.480
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	22.175.871	604.125	11.992.387	67.300.168	104.644.558	—	206.717.109
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	—	—	—	—	—	2.713.514	2.713.514
Басқа да қаржы міндеттемелері	—	—	—	—	—	790.101	790.101
Қаржы міндеттемелерінің жиыны	23.702.325	5.158.766	21.832.458	97.522.490	122.785.878	3.503.615	274.505.532
Таза жайғасым	69.206.508	7.990.658	32.274.963	108.641.719	(19.144.611)	(1.657.917)	197.311.320

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Нарық тәуекелі, жалғасы****Сыйақы мөлшерлемелерін қайта қарау мерзімдерінің талдауы, жалғасы**

	2021 жылғы 31 желтоқсан						Жиыны
	Талап етілгенге дейін және 3 айдан аз	3-6 ай	6-12 ай	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Пайызсыз	
Активтер							
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	23.873.210	—	—	—	—	6.137.972	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	—	4.157.235	30.941.231	—	—	—	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	750.789	1.608.605	14.761.331	4.032.293	567.390	—	21.720.408
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	25.032.024	13.143.658	39.754.488	165.156.290	71.626.035	—	314.712.495
Басқа да қаржы активтері	—	—	—	—	—	80.945	80.945
Қаржы активтерінің жиыны	49.656.023	18.909.498	85.457.050	169.188.583	72.193.425	6.218.917	401.623.496
Міндеттеме лер							
Акционер алдындағы берешек	289.017	985.659	176.253	—	10.636.406	—	12.087.335
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	1.766.974	5.089.478	11.262.153	46.154.415	2.037.704	—	66.310.724
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	2.353.694	18.511.687	—	71.515.532	64.823.273	—	157.204.186
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	—	—	—	—	—	5.778.126	5.778.126
Басқа да қаржы міндеттемеле рі	—	—	—	—	—	834.163	834.163
Қаржы міндеттеме лерінің жиыны	4.409.685	24.586.824	11.438.406	117.669.947	77.497.383	6.612.289	242.214.534
Таза жайғасым	45.246.338	(5.677.326)	74.018.644	51.518.636	(5.303.958)	(393.372)	159.408.962

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Нарық тәуекелі, жалғасы**

Төмендегі кесте Компанияның пайыздық активтері мен міндеттемелерін және 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша оларға сәйкес келетін орташа тиімді сыйақы мөлшерлемелерін көрсетеді. Осы сыйақы мөлшерлемелері тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеуге жуықтама кірістілікті көрсетеді.

	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
	Тенгерімдік күн мың теңге	Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі	Тенгерімдік күн мың теңге	Сыйақының орташа тиімді мөлшерлемесі
Пайыздық активтер				
Ақшалай қаражат және олардың баламалары				
- теңгемен	57.023.800	13,37%	23.873.210	6,77%
- доллармен	5.934.020	1,00%	—	—
Кредиттік ұйымдардағы қаражат				
- теңгемен	61.833	10,99%	30.941.231	8,18%
- доллармен	—	0,36%	4.157.235	1,25%
Клиенттерге берілген кредиттер				
- теңгемен	13.287.308	4,76%	21.720.408	8,7%
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек				
- теңгемен	393.664.193	14,00%	314.712.495	14,48%
Пайыздық міндеттемелер				
Акционер алдындағы берешек				
- теңгемен	22.062.088	11,29%	12.087.335	11,38%
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек				
- теңгемен	11.584.240	11,98%	—	—
Кредиттік ұйымдардың қаражаты				
- теңгемен	30.638.480	13,29%	64.871.634	12,16%
- рубльмен	—	—	1.439.090	8,84%
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар				
- теңгемен	206.717.109	12,94%	157.204.186	10,55%

Ақша ағындарының сыйақы мөлшерлемелерінің өзгерістеріне сезімталдығын талдау

Жыл ішіндегі таза пайданың және Компанияның меншікті капиталының нарықтық сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруіне сезімталдығының (табыстылық ауытқымасының 100 базистік пунктке және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша позицияларға параллель төмендеуінің немесе өсуінің оңайлатылған сценарийі негізінде жасалған) талдауы мынадай түрде ұсынылған:

	2022 жыл		2021 жыл	
	Пайда	Меншікті капитал	Пайда	Меншікті капитал
100 базистік тармаққа параллель ұлғаю	(735.806)	(735.806)	(453.733)	(473.773)
100 базистік тармаққа параллель азаю	735.806	735.806	453.733	473.773

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – бұл қаржы құралының құны валюта бағамдарындағы өзгерістердің салдарынан ауытқып тұратын тәуекел. Басқарма ҚР ҰБ ұсынымдарын негізге ала отырып, шетел валютасындағы позициялар бойынша лимиттерді белгіледі. Позициялар күнделікті қадағаланады.

(мың теңгемен)

27. Тәуекелдерді басқару, жалғасы**Валюталық тәуекел, жалғасы**

Келесі кестеде Компанияның 31 желтоқсанға саудадан тыс монетарлық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ болжанатын ақша ағындары бойынша елеулі позициялары бар валюталар ұсынылған. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты валюта бағамдарындағы ықтимал өзгерістің пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамының өзгеруіне сезімтал саудадан тыс монетарлық активтер мен міндеттемелердің болуы салдарынан). Капиталға әсер ету пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есепке әсер етуден ерекшеленбейді. Барлық басқа параметрлер тұрақты шамалармен қабылданған. Кестедегі теріс сомалар пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы есептегі әлеуетті ықтимал таза азаюды көрсетеді, ал оң сомалар ықтимал таза ұлғаюды көрсетеді.

<i>Валюта</i>	<i>Валюта бағамындағы өзгеріс %</i>	<i>Салық салынғанға дейінгі пайдаға әсер</i>	<i>Валюта бағамындағы өзгеріс %</i>	<i>Салық салынғанға дейінгі пайдаға әсер</i>
	<i>2022 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
АҚШ доллары	-10%	(376.039)	-20%	(480.934)
АҚШ доллары	10%	376.039	20%	480.934
Евро	-20%	88.722	-20%	97.509
Евро	20%	(88.722)	20%	(97.509)
Ресей рублы	-8%	1.613	-8%	99.828
Ресей рублы	8%	(1.613)	8%	(99.828)

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел - бұл жүйелік іркіліс, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі жұмысын тоқтатқан кезде операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіруі мүмкін, оның заңды салдары болуы мүмкін немесе қаржылай залалға ұшыртауы мүмкін. Компания барлық операциялық тәуекелдер жойылады деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесі мен бақылау арқылы және ықтимал тәуекелдерге тиісті реакция арқылы Компания осындай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді тиімді бөлуді, қол жеткізу құқығын, бекіту және салыстыру рәсімдерін, персоналды оқытуды, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда, бағалау рәсімдерін көздейді.

28. Әділ құнды бағалау**Әділ құн иерархиясы**

Компания бағалау моделіне қарай қаржы құралдарының әділ құнын айқындаудың және ол туралы ақпаратты ашудың мынадай иерархиясын пайдаланады:

- 1-денгей: ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтардағы баға белгіленімдері (түзетілмеген).
- 2-денгей: есептілікте көрсетілетін әділ құн сомасына елеулі әсер ететін барлық бастапқы деректер нарықта байқалатын ақпаратқа тікелей немесе жанама негізделетін бағалау модельдері.
- 3-денгей: есептілікте көрсетілетін әділ құн сомасына елеулі әсер ететін бастапқы деректерді қолданатын, нарықта байқалатын ақпаратқа негізделмейтін бағалау модельдері.

(мың теңгемен)

28. Әділ құнды бағалау, жалғасы**Әділ құн иерархиясы, жалғасы**

Келесі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн көздері иерархиясының деңгейлері бөлінісінде қаржы құралдарының талдауы ұсынылған:

	<i>Пайдалана отырып әділ құнды бағалау</i>			<i>Жиыны</i>
	<i>Белсенді нарықтардағы баға белгіленімі (1-деңгей)</i>	<i>Бақыланатын елеулі бастапқы деректер (2-деңгей)</i>	<i>Бақыланбайтын елеулі бастапқы деректер (3-деңгей)</i>	
2022 жылғы 31 желтоқсан				
Әділ құны ашылатын активтер				
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	–	64.764.023	–	64.764.023
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	–	61.833	–	61.833
Клиенттерге берілген кредиттер	–	1.618.558	3.228.362	4.846.920
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	320.032.711	13.720.631	333.753.342
Басқа да қаржы активтері	–	39.495	–	39.495
Әділ құны ашылатын қаржы активтерінің жиыны	–	386.516.620	16.948.993	403.465.613
Әділ құны ашылатын қаржы міндеттемелері				
Акционер алдындағы берешек	–	20.872.491	–	20.872.491
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ берешек	–	13.458.614	–	13.458.614
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	30.253.012	–	30.253.012
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	137.092.927	66.560.953	–	203.653.880
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	–	2.713.514	–	2.713.514
Басқа да қаржы міндеттемелері	–	790.101	–	790.101
Әділ құны ашылатын қаржы міндеттемелерінің жиыны	137.092.927	134.648.685	–	271.741.612

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн көздері иерархиясының деңгейлері бөлінісінде әділ құн жөніндегі қаржылық есептілікте ұсынылған қаржы құралдарының талдауы берілген:

	<i>Пайдалана отырып әділ құнды бағалау</i>			<i>Жиыны</i>
	<i>Белсенді нарықтардағы баға белгіленімі (1-деңгей)</i>	<i>Бақыланатын елеулі бастапқы деректер (2-деңгей)</i>	<i>Бақыланбайтын елеулі бастапқы деректер (3-деңгей)</i>	
2021 жылғы 31 желтоқсан				
Әділ құны ашылатын активтер				
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	–	30.011.182	–	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	–	35.098.466	–	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	–	3.113.139	11.151.934	14.265.073
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	278.621.882	21.073.662	299.695.544
Басқа да қаржы активтері	–	80.945	–	80.945
Әділ құны ашылатын қаржы активтерінің жиыны	–	346.925.614	32.225.596	379.151.210
Әділ құны ашылатын қаржы міндеттемелері				
Акционер алдындағы берешек	–	15.530.519	–	15.530.519
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	66.260.854	–	66.260.854
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	92.644.790	62.576.417	–	155.221.207
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	–	5.778.126	–	5.778.126
Басқа да қаржы міндеттемелері	–	834.163	–	834.163
Әділ құны ашылатын қаржы міндеттемелерінің жиыны	92.644.790	150.980.079	–	243.624.869

(мың теңгемен)

28. Әділ құнды бағалау, жалғасы**Әділ құн иерархиясы, жалғасы**

Төменде қаржы жағдайы туралы есепте әділ құн бойынша көрсетілмейтін Компанияның қаржы құралдарының жіктелімдері бөлінісінде теңгерімдік құн мен әділ құнды салыстыру келтірілген. Кестеде бейқаржы активтер мен бейқаржы міндеттемелердің әділ құнының мәндері келтірілмеген.

	2022 жылғы 31 желтоқсан		2021 жылғы 31 желтоқсан	
	Теңгерімдік құн	Әділ құн	Теңгерімдік құн	Әділ құн
Қаржы активтері				
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	64.764.023	64.764.023	30.011.182	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	61.833	61.833	35.098.466	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	13.287.308	4.846.920	21.720.408	14.265.073
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	393.664.193	333.753.342	314.712.495	299.695.544
Басқа да қаржы активтері	39.495	39.495	80.945	80.945
	471.816.852	403.465.613	401.623.496	379.151.210
Қаржы міндеттемелері				
Акционер алдындағы берешек	22.062.088	20.872.491	12.087.335	15.530.519
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	11.584.240	13.458.614	–	–
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	30.638.480	30.253.012	66.310.724	66.260.854
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	206.717.109	203.653.880	157.204.186	155.221.207
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	2.713.514	2.713.514	5.778.126	5.778.126
Басқа да қаржы міндеттемелері	790.101	790.101	834.163	834.163
	274.505.532	271.741.612	242.214.534	243.624.869

Бағалау әдістемелері және жорамалдар

Төменде көмегімен қаржылық есептілікте әділ құн бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің, сондай-ақ қаржы жағдайы туралы есепте әділ құн бойынша бағаланбайтын, бірақ әділ құны ашылатын баптардың әділ құны айқындалған модельдер мен жорамалдар сипатталған.

Әділ құны шамамен олардың теңгерімдік құнына тең активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері жағдайында, олардың әділ құны шамамен теңгерімдік құнға тең болуына жол беріледі. Бұл жол беру талап етілгенге дейінгі салымдарға және белгіленген өтеу мерзімі жоқ жинақ шоттарына да қолданылады.

Тиянақталған мөлшерлеменен және құбылмалы мөлшерлеменен қаржы құралдары

Бағасы белгіленбейтін қаржы құралдары жағдайында, ұқсас шарттарымен және кредит тәуекелімен қаржы құралдарына арналған өтеуге дейінгі қалған уақыт кезеңін ескере отырып, ағымдағы пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының моделі пайдаланылады.

Әділ құны қаржылық есептілікте ашылатын активтер бойынша, болашақтағы ақша ағындары ҚРҰБ жариялайтын статистика негізінде өтеу мерзімдері ұқсас қаржы құралдарының орташа нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. Бұл атаған тәсіл клиенттерге берілген кредиттердің және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің әділ құнын айқындау кезінде қолданылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық мөлшерлеменің орташа мәні 21.9% құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: 16.7%, не аудиттелмеген).

Әділ құны қаржылық есептілікте ашылатын міндеттемелер бойынша, болашақ ақша ағындары өтеу мерзімдері мен кредиттік рейтингі ұқсас қаржы құралдарының орташа нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнды бағалау үшін қолданылатын нарықтық мөлшерлемелер теңгемен деминацияланған қарыздар бойынша жылдық 10.69%-дан 16.08%-ға дейін құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 10.27%-дан 12.4%-ға дейін).

Болашақ ақша ағындары негізгі борышты және шартта көзделген пайыздық мөлшерлеме бойынша негізгі борыш сомасына есептелген пайыздарды өтеуді қамтиды.

29. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің талдауы

Төмендегі кестеде активтер мен міндеттемелер болжалды өтелу мерзімдері бөлінісінде ұсынылған. Компанияның өтеу бойынша дисконтталмаған шарттық міндеттемелері туралы ақпарат «Тәуекелдерді басқару» 27-ескертпеледе ашылған.

(мың теңгемен)

29. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің талдауы, жалғасы

Активтер	Талап етілетін	2022 жылғы 31 желтоқсан					Мерзімі өткен	Барлығы
		1 айдан кем	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық		
Ақпалай қаражат және олардың баламалары	30.079.077	5.120.667	29.564.279	-	-	-	-	64.764.023
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	-	60.833	-	1.000	-	-	-	61.833
Клиенттерге берілген кредиттер	-	50.506	479.692	5.080.491	1.625.204	71.464	5.979.951	13.287.308
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	-	4.330.530	25.029.452	47.860.356	204.539.005	103.569.803	8.335.047	393.664.193
Босалқы қорлар	-	-	-	-	-	2.869.777	-	2.869.777
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	-	-	-	134.115	-	-	-	134.115
Негізгі құралдар	-	-	-	-	-	-	972.822	972.822
Бейматериалдық активтер	-	-	-	-	-	-	447.612	447.612
Қосылған құн салығы және өтелетін басқа да салықтар	-	156.068	712.453	1.329.266	5.998.301	-	-	8.196.088
Берілген аванстар	-	1.215	397	552.690	-	-	-	554.302
Басқа да активтер	-	306	-	267.620	-	-	39.495	307.421
Барлық активтер	30.079.077	9.720.125	55.786.273	55.225.538	212.162.510	103.641.267	14.354.493	485.259.494
Міндеттемелер								
Акционер алдындағы берешек	-	148.381	844.607	3.938.794	13.348.942	3.781.364	-	22.062.088
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	-	-	198.333	-	-	11.385.907	-	11.584.240
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары	-	102.974	232.159	10.485.918	16.873.380	2.974.049	-	30.638.480
Шығарылған борышқорлық бағамы қағаздар	-	20.443.759	1.732.112	12.596.512	67.300.168	104.644.558	-	206.717.109
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	-	111.671	2.601.843	-	-	-	-	2.713.514
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	-	-	-	-	-	7.584.525	-	7.584.525
Алынған аванстар	-	-	-	6.900.816	-	-	-	6.900.816
Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	-	156.068	700.793	1.329.266	6.705.707	2.025.539	-	10.917.373
Мемлекеттік субсидиялар	-	24.729	48.108	238.718	1.755.503	24.958.893	-	27.025.951
Басқа да міндеттемелер	-	90.542	26.011	2.048.433	-	-	-	2.164.986
Барлық міндеттемелер	-	21.078.124	6.383.966	37.508.457	105.983.700	157.354.835	-	328.309.082
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	30.079.077	(11.357.999)	49.402.307	17.717.081	106.178.810	(53.713.568)	4.290.211	156.950.412

(мың теңгемен)

29. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің талдауы, жалғасы

	2021 жылғы 31 желтоқсан					Мерзімі өткен	Барлығы
	Талап етілетін	1 айдан кем	1 айдан 3 айдан дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін		
Активтер							
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	30.011.182	-	-	-	-	-	30.011.182
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	-	-	35.098.466	-	-	-	35.098.466
Клиенттерге берілген кредиттер	-	44.964	705.825	6.899.373	4.032.293	-	21.720.408
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	-	3.415.714	21.616.310	41.696.660	165.156.290	-	314.712.495
Босалқы қорлар	-	-	-	-	-	3.001.248	3.001.248
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	-	-	-	134.115	-	-	134.115
Негізгі құралдар	-	-	-	-	-	902.719	902.719
Бейматериалдық активтер	-	-	-	-	-	491.984	491.984
Қосылған құн салығы және өтелетін басқа да салықтар	-	122.761	592.764	1.142.367	4.547.288	-	6.405.180
Берілген аванстар	-	56.700	-	160.155	261.010	-	477.865
Басқа да активтер	-	553	-	309.547	-	-	389.959
Барлық активтер	30.011.182	3.640.692	22.914.899	85.440.683	173.996.881	4.395.951	413.345.621
Міндеттемелер							
Акционер алдындағы берешек	-	51.196	237.821	1.161.912	-	-	12.087.335
Кредиттік ұйымдардың қаражаттары	-	43.164	1.723.810	16.351.631	46.154.415	-	66.310.724
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	-	621.583	1.732.111	18.511.687	71.515.532	-	157.204.186
Өнім берушілер алдындағы кредиторлық берешек	-	-	5.220.442	557.684	-	-	5.778.126
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	-	-	-	-	-	7.359.124	7.359.124
Алынған аванстар	-	-	-	5.471.667	-	-	5.471.667
Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	-	122.761	577.928	1.142.367	5.586.675	-	8.817.626
Басқа да міндеттемелер	-	112.170	39.747	2.694.902	-	-	2.846.819
Барлық міндеттемелер	-	950.874	9.531.859	45.891.850	123.256.622	-	265.875.607
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	30.011.182	2.689.818	13.383.040	39.548.833	50.740.259	4.395.951	147.470.014

(мың теңгемен)

30. Байланысты тараптармен операциялар

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» ХҚЕС (IAS) 24 сәйкес, тараптардың бірі екінші тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылауға немесе оған елеулі дәрежеде ықпал етуге мүмкіндігі болған жағдайда, олар байланысты тараптар болып саналады. Тараптардың бір-бірімен байланысты екендігі туралы мәселені шешу кезінде Тараптардың құқықтық нысаны ғана емес, олардың өзара қатынастарының мазмұны да ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жүргізілмеген мәмілелерге түсуі мүмкін. Мұндай мәмілелердің бағалары мен шарттары байланысты емес тараптар арасындағы мәмілелердің бағалары мен шарттарынан өзгеше болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі мемлекеттік комитеті арқылы Компанияның қызметін бақылайды.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік агенттіктер мен өзге де ұйымдар арқылы кәсіпорындардың (бірілесіп «мемлекетпен байланысты кәсіпорындар» деп аталатындар) бірталайын тікелей және жанама түрде бақылайды және елеулі ықпал етеді. Компания осы кәсіпорындармен кредит тарту және ақша қаражатын орналастыру сияқты банк операцияларын жасайды.

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайға байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

АКТИВТЕР	Акционер	«Бәйтерек»		
		«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	ҰБХ» АҚ	Мемлекеттік тобының кәсіпорындарме н операциялар
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	–	134.115
Қосылған күн салығы және өтелетін басқа да салықтар	–	–	–	8.196.088
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	–	–	–	35.489.031
МІДЕТТЕМЕЛЕР				
Акционер алдындағы берешек (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 5%–13%)	22.062.088	–	–	–
«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек (номиналды пайыздық мөлшерлемесі 1,02%)	–	11.584.240	–	–
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 8.00%–16.85%)	588.495	75.747.147	22.727.882	16.175.483
Кредиттік ұйымдардағы қаражат (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 0.35%)	–	–	3.000.898	–
Кейінге қалдырылған қосылған күн салығы бойынша міндеттемелер	–	–	–	10.917.373
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	–	–	7.584.525

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанға байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар көрсетілген:

АКТИВТЕР	Акционер	«Бәйтерек»	
		ҰБХ» АҚ	Мемлекеттік тобының кәсіпорындарме н операциялар
Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы активтер	–	–	134.115
Қосылған күн салығы және өтелетін басқа да салықтар	–	–	6.405.180
МІДЕТТЕМЕЛЕР			
Акционер алдындағы берешек (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 1.02%–10%)	12.087.335	–	–
Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 8.00%–12.00%)	69.241.701	9.770.635	20.007.191
Кредиттік ұйымдардағы қаражат (номиналды пайыздық мөлшерлемесі: 5.00%)	–	13.146.580	–
Кейінге қалдырылған қосылған күн салығы бойынша міндеттемелер	–	–	8.817.626
Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелер	–	–	7.359.124

(мың теңгемен)

30. Байланысты тараптармен операциялар, жалғасы

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы байланысты тұлғалармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары көрсетілген:

	«Бәйтерек» Ақционер	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ тобының ұйымдары	Мемлекеттік кәсіпорындар- мен операциялар
Пайыздық шығыстар	(5.222.169)	(4.695.652)	(2.468.873)	(4.478.542)
Пайыздық кірістер	–	–	–	4.683.710
Кредит шығындары бойынша шығыстар	–	–	–	(2.088)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	–	–	–	(412.719)

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы байланысты тұлғалармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары көрсетілген:

	«Бәйтерек» Ақционер	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ тобының ұйымдары	Мемлекеттік кәсіпорындар- мен операциялар
Пайыздық шығыстар	(6.896.212)	(1.873.536)	(1.623.249)
Корпоративтік табыс салығы бойынша үнем	–	–	422.320

Ақционерден, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-нан және жалпы бақылаудағы компаниядан тартылған кредиттердің шарттары туралы ақпарат тиісінше 12, 13, 14-ескертпелерде ұсынылған.

2022 және 2021 жылдары 5 (бес) адамнан тұратын негізгі басқарушы персоналға сыйақы мынадай позицияларды қамтиды:

	2022 жыл	2021 жыл
Жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	125.357	120.449
Әлеуметтік қамсыздандыруға арналған салықтар мен аударымдар	11.945	11.121
Негізгі басқарушы персоналға сыйақы жиыны	137.302	131.571

31. Қаржы қызметіне жататын міндеттемелердегі өзгерістер

	Шығарылған борышқорлық бағалы қағаздар	Кредиттік ұйымдардың қаражаты	Ақционер алдындағы берешек	«Бәйтерек» ҰБХ» АҚ алдындағы берешек	Қаржы қызметі бойынша міндеттемелер жиыны
2021 жылғы					
1 қаңтардағы теңгерімдік күн					
Түсімдер	98.237.807	63.549.227	53.444.325	–	215.231.359
Өтеу	65.000.000	18.917.333	5.835.875	–	89.753.208
Бағамдағы айырма	(8.000.000)	(16.883.249)	(15.782.396)	–	(40.665.645)
Ақшасыз операциялар	–	84.912	–	–	84.912
Дивидендтер жарияланған	311.074	532.912	(31.282.601)	–	(30.438.615)
Дивидендтер төленген	–	–	6.718.739	–	6.718.739
Басқалары	–	–	(6.718.739)	–	(6.718.739)
Басқалары	1.655.305	109.589	(127.868)	–	1.637.026
2021 жылғы 31 желтоқсанға теңгерімдік күн	157.204.186	66.310.724	12.087.335	–	235.602.245
Түсімдер	65.230.366	30.000.000	5.500.000	–	100.730.366
Өтеу	(17.990.000)	(20.068.509)	(3.941.071)	(176.191)	(42.175.771)
Бағамдағы айырма	–	663.432	–	–	663.432
Ақшасыз операциялар	(677.798)	(26.241.671)	111.370	190.565	(26.617.534)
Қайта жіктеулер	–	(19.553.956)	8.182.423	11.371.533	–
Дивидендтер жарияланған	–	–	12.111.222	–	12.111.222
Дивидендтер төленген	–	–	(12.111.222)	–	(12.111.222)
Басқалары	2.950.355	(471.540)	122.031	198.333	2.799.179
2022 жылғы 31 желтоқсанға теңгерімдік күн	206.717.109	30.638.480	22.062.088	11.584.240	271.001.917

(мың теңгемен)

31. Қаржы қызметіне жататын міндеттемелердегі өзгерістер, жалғасы

«Ақшалай емес операциялар» бабы есепті кезеңде шығарылған борыштық бағалы қағаздар, басқа да қарыз қаражаттары және Акционер мен «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-нан алынған қарыздар бойынша дисконттың өзгеруін, сондай-ақ аванстардың есепке жатқызылуын қамтиды.

«Өзгелері» бабы шығарылған борыштық бағалы қағаздар, басқа да қарыз қаражаттары және Акционер мен «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-нан алынған қарыздар бойынша есептелген, бірақ әлі төленбеген пайыздардың әсерін қамтиды. Компания төленген пайыздарды операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары ретінде жіктейді.

32. Капиталдың жеткіліктілігі

Компания өз қызметіне тән тәуекелдерден қорғау мақсатында капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады. Компания капиталдың жеткіліктілігін басқа әдістермен қатар, Компанияның қызметін қадағалауды жүзеге асыру кезінде ҚРҰБ және 1988 жылғы Базель келісінде белгіленген коэффициенттерді пайдалана отырып бақылайды.

2022 және 2021 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания капиталға қатысты заңнамамен белгіленген барлық сыртқы талаптарды толық сақтады.

Компания үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты капиталға қатысты сыртқы талаптардың сақталуын қамтамасыз ету және жоғары кредиттік рейтинг пен қызметті жүзеге асыру және акционерлік құнды барынша арттыру үшін қажетті капиталдың жеткіліктілік нормативтерін қолдау болып табылады.

ҚРҰБ банк қызметінің жекелеген түрлерімен айналысатын компаниялардан 1-деңгейдегі капиталдың жеткіліктілік коэффициентін 6,0% мөлшерінде және 2-деңгейдегі капиталдың жеткіліктілік коэффициентін активтердің 6,0% мөлшерінде және капитал жеткіліктілігінің жалпы коэффициентін тәуекелді ескере отырып мөлшерленген активтердің 12,0% мөлшерінде ұстап тұруды талап етеді. 31 желтоқсанға Компания капиталының жеткіліктілік коэффициенті осының негізінде келесідей болды:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Бірінші деңгейдегі капитал	136.280.751	130.070.951
Екінші деңгейдегі капитал	20.619.374	17.301.745
Капитал жиыны	156.900.125	147.372.696
Активтер жиыны	485.259.494	413.345.621
Тәуекелді ескере отырып өлшемделген активтер және шартты және ықтимал міндеттемелер	459.694.541	413.341.793
Операциялық тәуекел	19.610.906	14.988.056
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1) кемінде 6,0%	28,08%	31,47%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-2) кемінде 6,0%	29,65%	31,47%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-3) кемінде 12,0%	32,73%	34,41%

1988 жылғы Базель келісімі бойынша капитал жеткіліктілігінің нормативі

31 желтоқсанға нарықтық тәуекелді енгізуге қатысты кейінгі түзетулерді ескере отырып, 1988 жылғы Базель келісімінің ережелеріне сәйкес есептелген Компания капиталының жеткіліктілік нормативі мынаны құрады:

	<i>2022 жыл</i>	<i>2021 жыл</i>
Бірінші деңгейдегі капитал	136.280.751	130.070.951
Екінші деңгейдегі капитал	20.619.374	17.301.745
Капитал жиыны	156.900.125	147.372.696
Тәуекелді ескере отырып өлшемделген активтер	444.281.891	404.156.877
1-деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің нормативі	30,67%	32,18%
Капитал жеткіліктілігінің жалпы нормативі	28,08%	31,47%

(мың теңгемен)

33. Сегменттік есептілік

Компанияның қызметі жоғары дәрежеде интеграцияланған болып табылады және «Операциялық сегменттер» ХҚЕС (IFRS) 8 мақсаттары үшін бірыңғай операциялық сегмент болып саналады. Компанияның активтері Қазақстан Республикасында шоғырланған және Компания Қазақстан Республикасында қызметін жүзеге асырудан пайда алады. Компанияның операциялық шешімдер қабылдау бойынша жауапты тұлғасы Басқарма Төрағасы болып табылады, ол жалпы Компания бойынша ақпаратты алады және талдайды.

34. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

KZ2C00002749 (KAFIB3) облигацияларының айналыс мерзімінің аяқталуына байланысты, 2023 жылғы 24 қаңтарда Компания осы облигацияларды 17.630.340 мың теңге сомасына өтеуді жүзеге асырды, оның ішінде номиналды құны 16.952.250 мың теңге және купондық сыйақы 678.090 мың теңге.